

ממודעות לפעולה

חינוך וקידום מעורבות חברתית

באמצעות חינוך בית ספרי

שם ביה"ס:

מקיף אזורי ע"ש י.ח.
ברנר

ישוב:

גבעת ברנר

תחום הדעת:

מדעי החברה

מס' יחידות לימוד:

5 יחידות לימוד

סמל מוסד:

770065

כותבי התכנית:

יובל ויסברגר

איילת אלפרט

(מבוסס על תכניות שאושרו
עין כרם וברון ארד רחובות)

תשפ"ב

משרד החינוך

המזכירות הפדגוגית

אגף א' לפיתוח פדגוגי

תאריך אישור/עדכון

תוכן העניינים

3	1. מבוא
3	2. רקע על בית הספר
5	3. סיבות והנמקות לתכנית
6	4. ייחודיותה של התכנית
7	5. מספר יחידות הלימוד של התוכנית
7	6. כותבי התוכנית ושותפיה
7	7. התלמיד וצרכיו
8	8. צוות ההוראה
9	9. החברה וצרכיה
9	10. התפיסה הרעיונית של התוכנית (הרציונאל)
10	11. מטרות התוכנית
	12. דרכי הוראה – למידה – הערכה
12	1. דרכי ההוראה
13	2. דרכי הלמידה
17	3. דרכי הערכה
21	4. הערכת התלמיד
	13. מפרט התכנים
23	כיתה י'
31	כיתה יא'
40	כיתה יב'
41	14. דרכי הערכה מסכמות
42	15. ביבליוגרפיה

1. מבוא :

התכנית המוצגת בזאת "ממודעות לפעולה", הינה תכנית ייחודית לבגרות בנושא יזמות חברתית, התובעת מהתלמידים לנקוט עמדה וליזום מהלכים לצמצום העוולות החברתיות הסובבות אותם. התכנית פותחה בבי"ס האזורי- ניסויי עין כרם כחלק מתפיסת עולם הרואה בחיבור רגשי ומעשי בין עולמם של התלמידים לעולם הסובב אותם צורך בעל חשיבות עליונה.

אנו, בתיכון מקיף ברנר, רואים בתוכנית ייחודית זו את ראש החץ הערכי והמעשי ביישום הרעיון המרכזי, שהוא חיבור אמיתי בין בני הנוער לעולם הסובב אותם. אנו דורשים מהם לעבור מאדישות (התרכזות בעצמם) למודעות, וממודעות לפעולה, ותוכנית זו אמורה לספק להם כלים לממש זאת. זו הסיבה שבית הספר בוחר להטמיע תכנית זאת כמסלול מורחב בבית הספר. במסגרת התכנית המוצגת בזאת התלמידים יידרשו לרכוש ידע ומודעות אודות הפערים הקיימים בחברה הישראלית, לבחור נושא מרכזי אחד בו הם בוחרים לפעול, להעמיק למידה בתחום הנבחר, ליזום מהלך ארגוני, טכנולוגי או אחר לצמצום הפער ולממש יוזמה זו בהתנסות אישית וצוותית. הבוגרים של מגמה זו יהיו אזרחים מעורבים יותר ובני אדם בעלי יכולת להבין את המציאות הסובבת אותם, לנקוט עמדה ואף ליזום מהלכים לצמצום פערים אלו בשל ה"משקפיים" אותם הם רכשו בבית הספר.

התכנית אשר פותחה והוטמעה בבי"ס עין כרם, מתאימה ככפפה ליד עבודתנו. דווקא בבית ספר בו האוכלוסיה מתאפיינת במעמד סוציו-אקונומי גבוה, הנחיצות בראיית החברה על כל גווניה, לרבות אוכלוסיות מוחלשות, גבוהה מאוד. בית ספר, שהפדגוגיה המובנית שלו מציבה את היחסים בין הפרט לקהילה בחזית העשייה.

2. רקע על בית הספר המקיף ע"ש ברנר :

מקיף ברנר הוא מוסד חינוכי עם ותק של עשרות שנים, שעדיין שומר על קשר בוגריו ובוגרותיו הרבים/ות. בבית הספר לומדים כ- 1200 תלמידים בשכבות ט'-יב', ומלמדים בו כ- 120 אנשי צוות. האוכלוסיה המזינה את בית הספר מגיעה ממועצות שונות - גן רווה, ישובי גדרות, ברנר.

בבית הספר יש כיתות מיוחדות, החל משכבה יוד - כיתת אתגר, כיתת מב"ר וכיתת משיבי הרוח (כיתת הצטיינות במדעי הרוח והחברה). לצד זאת, אנו מקפידים מאוד על "גאוות יחידה" בכל אחת מהכיתות האלו, והשתלבות תלמידיהם בחברת השכבה כולה כשוויים בין שווים נראית לעין ומורגשת בכל אינטראקציה בשיעורים, בהפסקות ובאירועים השכבתיים והבית ספריים השונים.

אחד מעקרונותיו היסודיים של בית הספר הוא לפתח תודעה דמוקרטית, ליברלית ופלורליסטית בקרב כל באי בית הספר, להכין את תלמידינו לחיים אוטונומיים ובעלי משמעות להם ולחברה כולה, ולטפח בוגרים ובוגרות הלוקחים אחריות על סביבתם האנושית והפיזית. רבים מתלמידי בית הספר פעילים בתנועות נוער ובמסגרות התנדבותיות אחרות, ויוצאים בתום שנת יב' לשנות שירות במסגרות מגוונות.

המצפן החינוכי של בית הספר כולל מספר רכיבים -

- הכרת עולם הדעת הליברלי-הומניסטי ואת יסודות התרבות והמדע.
- למידה ע"פ בחירה, התנסות ומוטיבציה פנימית.
- ביה"ס יהווה מרחב בטוח ויעודד ביטוי אישי והתפתחות כל אדם לפי שאיפותיו.
- בית הספר יהווה מרחב לאימון בכישורים חברתיים ובהם חוסן נפשי, תקשורת בין אישית ולקיחת אחריות.
- מרחב לאימון במיומנויות המאה ה-21, ניהול עצמי, חשיבה עצמאית, עבודת צוות ויצירתיות.
- יוזמה של פרויקטים של מעורבות קהילתית, חברתית וסביבתית, יטפח מנהיגות אחראית.

עקרונות אלו יוצאים מן הכח אל הפועל במגוון פעילויות בשגרת בית הספר - החל מהאופן שבו נראות הוראה, למידה והערכה בכיתה, דרך מרחבים בניהול עצמי של התלמידים, קיום רצועת מועדונים שחלקם הגדול מונחה ע"י תלמידים ותלמידות, קיום סמינרים שונים לאורך שנות הלימוד בנושאים של התפתחות אישית לצד היכרות עם החברה הישראלית (גם בסמינרים אלו התלמידים הם חלק מקבוצת התכנון), קיום מועצת תלמידים פעילה היוזמת פרויקטים בתוך בית הספר ומחוץ לו, שיעורי מדעי הרוח והחברה לקבוצת הוותיקים מהאזור (אחת לשבוע מגיעים פנסיונרים לתוך בית הספר ועוברים שיעורים בספרות, תנ"ך, מחשבת ישראל ע"י צוות בית הספר), תכנית מעורבות חברתית (הנדרשת בבגרות) מאורגנת, רצינית ומעמיקה ועוד.

בשנים האחרונות בית הספר שם דגש רב על הפיתוח המקצועי של צוות ההוראה, ומקיים סדירות ארגונית התומכות ברצון זה. במקביל ובהתאמה לכך הפדגוגיה הבית ספרית מתפתחת משנה לשנה, מתוך ההקשר של "מיומנויות המאה ה-21", וכוללת הכוונת הצוות להערכה חלופית, חיבור ראש ידיים בהוראה ובלמידה, הוראה מפורשת של מיומנויות, הוצאת הלמידה לקהילה והכנסת הקהילה ללמידה.

אחד הפרוייקטים המיוחדים מאוד בבית הספר מתקשר לטיולים השנתיים. בשכבה יוד מוכשרים כ-20 תלמידים ותלמידות (ע"י רכז הטיולים) להיות "מובילי טיולים". הם עוברים תהליך הכשרה של כשנה, שבמהלכו ובסופו הם מצטרפים לטיולים שנתיים של בית הספר כחלק אינטגרלי מצוות המבוגרים המלווה את הטיול. זה אינו דבר של מה בכך, לאור העובדה שבית הספר מקיים "טיולים נודדים". המשמעות של טיול נודד היא שמרגע שהתלמידים יורדים מהאוטובוס ביום הראשון לטיול, הם לא חוזרים אליו עד ליומו האחרון. הלינה היא באוהלים שמביאים התלמידים, הם אלו האחראיים על הקמת המחנה, על בישול ארוחת הערב, על ההעמסות והפריקות (אפילו שירותים כימיים וכיו"ב), על חלק מההדרכות ולמעשה על ההתנהלות הלוגיסטית של הטיול כולו. עובדה זו שמה אחריות רבה לא רק על כתפיהם של המבוגרים, אלא גם על מובילי הטיולים והמטיילים כולם.

3. סיבות והנמקות להגשת הבקשה לתוכנית ייחודית בתיכון ברנר:

בלמידה הבית ספרית הקיימת היום, עוסקים תלמידי ישראל באופן חלקי בלבד, אם בכלל, בעולם שמחוץ לכותלי בית הספר – העולם האמיתי. בית הספר, כמוסד מוחנך, שאמור להכשיר את תלמידיו לחיים אזרחיים מלאים, מספק באופן חלקי בלבד הזדמנויות לפתח כישורים מחשבתיים וחברתיים להם יהיו זקוקים תלמידיו לקראת העולם של מחר.

תלמידי בית הספר, כמו מרבית בני הנוער הישראליים, הינם בעלי תפישות ערכיות חברתיות צרות שאינן רואות מחויבות או שותפות לבעיות כלכליות, קהילתיות, ארציות או גלובליות. התלמיד הישראלי אינו מספיק רואה קשר בין הפרט בחברה, צרכיו ושאיופיו, לבין טובת החברה ושותפות הגורל. יתרה מכך, בני הנוער אינם מכירים בהשלכות של מעשיהם והחלטותיהם העכשוויות על סביבתם וחברתם בעתיד הקרוב כמו גם זה הרחוק.

לאור השינויים שאנו מבקשים לפתח ולטפח במסגרת בית הספר, החלטנו לפתוח כמה שיותר מסלולים, אשר מעצם הווייתם מאפשרים למידה רב תחומית החורגת מגבולות בית הספר, המתכתבת עם העולם שמחוצה לו ושתורמת להפיכת המציאות לטובה יותר. כך למשל הוספנו בשנה שעברה גם את המסלול של "מדעי כדור הארץ והסביבה" שפותח ע"י דר' ניר אוריון, המתבסס על לימוד רב תחומי של לימודי המדעים יחד עם התנסות מעשית להבנת התלות בין האדם וסביבתו; מגמת יזמות חברתית, תאפשר לנו להרחיב את היריעה הזו מתוך התפיסה שלצד הכרה ולמידה של החברה הישראלית בכללותה, מכריחה את התלמידים לנקוט פעולה מעשית לשיפור היבט אחד (לפחות) של הקהילה אליה הם שייכים.

אנו מבקשים בתהליך ההתפתחות שלנו כמוסד חינוכי להפוך את התלמיד מפאסיבי לאקטיבי ולגרום לו לקחת אחריות בעיצוב המקום בו הוא חי. עקרונות בית הספר כולם – קהילתיות, שוויון הזדמנויות, למידת חקר, למידה בין תחומית ומתן ביטוי אישי לתלמיד – באים לידי ביטוי במגמה זו.

התכנית שבחרנו במסגרת מגמת הדגל לבגרות באה להתמודד עם תגובה אנושית מרגיזה, עליה אנו קוראים תגר – האדישות!

4. ייחודיותה של התוכנית בבי"ס ברנר:

כאמור, התוכנית הייחודית שאנו מבקשים את אישורה נשענת במידה רבה על הפיתוח של התוכנית והנסיגון שהצטבר בהפעלתה בתיכון עין כרם ובבית הספר 'רון ארד' ברחובות. הגם שכך, נעשו בה שינויים הנובעים מאופי בית הספר ומטרותיו, מעט ברמת התוכן ובעיקר באופן ההערכה. בעוד שהתוכנית הלימודים מוצגת בהמשך, יש להתעכב על אופני ההערכה.

הלמידה מבוססת פרויקטים דוגלת בהערכה המלווה את הלמידה ולא מסכמת אותה. לפיכך, חלק ניכר מההערכה הוא ביטוי ללמידה מתמשכת המשקפת את העשייה הלימודית בשלביה השונים ומאפשרת לתלמידים לקבל משוב על תפקודם, ידיעותיכם והבנתם בזמן אמת. לצד זאת, ההערכה בכל אחת מהשנים כוללת גם מבחן עיוני מסכם על ההיבטים התיאורטיים של הלמידה, כהערכה מסכמת משלימה.

מודל הערכה זה תואם במידה רבה את מטרת התוכנית הייחודית המוצעת בהיותו משקף את ההערכה בעולם האמיתי. כיזמים לעתיד, התלמידים יקבלו משוב תמידי על פעולותיהם, לשבט או לחסד, בהתאם לפעולותיהם בפועל. כך, אם לא יצליחו לגייס כספים או ליצור שיתופי פעולה הם יתקלו ב'משוב' מעצב אמיתי. כתוכנית המבקשת להכין את תלמידי בית הספר להיות אזרחים בעלי מעורבות אזרחית המבקשים לעשות שינוי ותיקון, סוג הערכה זה הוא 'הלכה למעשה'.

התוכנית הייחודית תפתח תלמיד שהוא יזם חברתי, תלמיד היודע לזהות צורך חברתי ולחפש פיתרון לבעיה שמצא. התכנית תזמן לתלמידים חניכה ולמידה בעולם האמיתי שמחוץ לבית הספר ובכך היא מהווה תכנית יוצאת דופן בנוף המוכר של בתי הספר.

להלן מרכיבי התכנית התומכים בייחודיות זו:

1. פיתוח תכנית בית ספרית המטפחת תלמיד יזם חברתי, מודע לסביבתו הפיסית והחברתית, מפתח עמדה אקטיבית כלפי בעיות חברתיות ומסוגל להתוות חזון ותמונת עולם רצויה (השינוי) באמצעות תכנית עבודה לפתרון הסוגיות שהעלה.
2. התכנית תזמן תכנים לימודיים המעלים אתגרים סביבתיים וחברתיים בישראל ובעולם הגלובאלי.
3. דרכי ההוראה והלמידה יזמנו אפשרות להיות תלמיד חוקר, שואל שאלות, מאתר מידע ומומחים רלוונטיים וכן אנשים שחולקים חזון זהה.
4. דרכי העבודה בתכנית יחייבו עבודת צוות, יעמידו אתגרים העומדים בפני יזם, ואדם בעל יכולות ביצוע.
5. הלמידה בתכנית תאפשר ותזמין חידוד עמדות ערכיות כלפי הסביבה והעולם, הכוללות את ההכרעה על הפרשנות האזרחית של התלמידים. ביה"ס חרט על דגלו אקטיביות, מעורבות אזרחית פעילה ואחריות כלפי החברה הקרובה והרחוקה.
6. התוכנית מיועדת לתלמידים בעלי אוריינטציה ומודעות חברתית, תלמידים המוכנים "לעשות שינוי" ללא קשר להישגיהם הלימודיים בתכנית הלימודים הפורמאלית בבית הספר. התלמידים יתקבלו למגמה בהתאם לרצונם, למחויבותם ונכונותם לקחת חלק משמעותי בתיקון העולם הסובב אותנו.

5. מספר יחידות הלימוד של התוכנית:

התכנית בהיקף של 5 יח"ל, כוללת בתוכה התנסות מעשית לצד למידה עיונית. התכנית תתפרס על פני שלוש שנים כאשר:

- בכיתה י' תכלול התכנית השנתית 135 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב-1 יח"ל מתוך 5 יח"ל. התכנית בשנה זו תכלול למידה עיונית ויישום הנלמד באמצעות לימוד והיכרות עם עמותות וארגונים חברתיים הפועלים ברחובות.
- בכיתה י"א תכלול התכנית 165 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב-2 יח"ל. התוכנית בשנה זו תורכב מ-51% עיוני ו-49% הובלת פרויקט מעשי במסגרת צוותית.
- בכיתה י"ב תכלול התכנית 180 ש"ל, ותזכה את בוגריה ב-2 יח"ל. התוכנית בשנה זו תורכב מ-33% עיוני ו-66% הובלת פרויקט מעשי במסגרת צוותית ומגמתית

6. כותבי התכנית ושותפיה:

התכנית, רובה ככולה, נכתבה על-ידי הצוות החינוכי ושותפיו הפדגוגיים של בית הספר הניסויי עין כרם בירושלים, ובשנים האחרונות היא פעילה גם בבית הספר ע"ש רון ארד ברחובות. התכנית אושרה על-ידי הפיקוח על תכניות לימודים ייחודיות.

התכנית המעודכנת, המותאמת לאוכלוסיית מקיף ברנר על מאפייניה הייחודיים נכתבה ע"י צוות ביה"ס רון ארד שהפעיל שם את התכנית והיום מלמד בבית הספר המקיף ברנר:

יובל ויסברגר - מורה ומוביל מגמת יזמות חברתית בחמש השנים האחרונות, מורה להיסטוריה ולאזרחות ומחנך.

איילת אלפרט - חברה בצוות הניהול של בית הספר, רכזת שנתון י"א, סגנית רכז פדגוגי, מורה לספרות ולמחשבת ישראל.

כמו כן סייעו רבות בכתיבת העדכון לתכנית ראובן פאטר מנהל תכנית שותפים במשרד הכלכלה המלווה את מורי המגמה וכן קרן חזן מ'המכלול – בית לתהליכים' יועצת ומלוות מערכות חינוך

7. התלמיד וצרכיו:

אנו מאמינים שחיוני לזמן לתלמידנו הבאים מרקעים שונים ומתרבויות שונות את ההזדמנות להכיר את העולם סביבם על אתגרו, לחשוף אותם לחשיבה על עולם ראוי בהתאם לערכיהם ולתרבותם ולאפשר להם לרכוש מיומנויות חיים בדגש על מיומנויות ניהוליות ויזמיות. אמונה זו מבוססת על ההנחה שמערכת החינוך מחויבת לטפח אדם ואזרח מעורב ואקטיביסט שיוכל להתמודד עם עולם כאוטי ורלטביסטי מצד אחד ומזמן אפשרויות גדולות לשינוי והשפעה מן הצד השני. עקרון זה מאפשר לתכנית היזמות החברתית לא להיות כלי נוסף של הפריבילג והפילנטרופ, אלא לייצר אפשרות אקטיביסטית לכל אזרח באשר הוא. כלומר, התמיכה בקהילה נעשית על ידי חברי הקהילה עצמה.

אנו מבקשים לבנות בבית הספר סביבה לימודית בה עוסקים באופן מסודר באתגרים הקיימים בחברה העוטפת את בית הספר לצד תכנית מובנית הנותנת לתלמידנו כלים לניהול בתחומים

חברתיים ויזמיים. עבור תלמידינו אלו קמה התוכנית הייחודית שתעצים את הלומד ותקנה לו את הכלים להיות אזרח מעורב ואכפתי, אזרח המזהה בעיה חברתית מחפש פתרון לבעיה ומגדיר את הדרך לפתור אותה.

8. צוות ההוראה:

המורה ותפקידו

תפקיד המורה הוא להראות את הדרך על ידי עשייה אישית ושותפות בעשיית התלמידים. אנו מאמינים שדוגמא אישית היא הגורם החיוני בהובלה חינוכית ולכן אנו מבקשים לבנות דמות מורה חונך ושותף בעשייה.

אנו מאמינים שלא ניתן לחנך לערכים אלא חובה לחיות ערכים. לפיכך, תפקיד המורה חשוב מעין כמותו ושונה במהותו מתפקיד המורה ה"קונבנציונלי" המשמש כמקור הידע. תפקיד המורה בתכנית זו אם כן הוא:

- יצירת קשר משמעותי עם התלמידים. קשר זה יהיה מבוסס על אמון וכבוד הדדי.
- בניית קבוצת לומדים משמעותית לחבריה המסוגלת לשמש קבוצת תמיכה והיוועצות.
- גורם מנחה, מתווך, שותף ומסייע בבניית הידע של חברי הקבוצה.
- גורם שותף, מסייע ותומך בבניית היזמות החברתית הנבחרת ע"י התלמידים.

צוות ההוראה של התוכנית

התוכנית "ממודעות לפעולה" כוללת מספר עולמות תוכן. המורים של התוכנית ישולבו בהוראת התכנים בהתאם למומחיות האישית של כל אחד מהם:

שם המורה והמקצוע הלימודי	דיסציפלינה לימודית	תחום התוכן הרלוונטי
יובל ויסברגר ומרצים חיצוניים מתוך בית הספר עפ"י הצורך. (פיקוח התכנים בסוציולוגיה וחברה על יד חיליק קארו רכז התחום בבית הספר)	מדעי החברה, גיאוגרפיה וסוציולוגיה	החברה הישראלית על מאפייניה הדמוגרפיים: מוביליות חברתית
	מדעי החברה, כלכלה וגיאוגרפיה	מרכז ופריפריה – גיאוגרפיה, חברה וכלכלה
	כלכלה וסוציולוגיה	יזמות אישית ויזמות עסקית
	סוציולוגיה ומדעי המדינה	המגזר השלישי בישראל
	כלכלה / סוציולוגיה / ייעוץ ארגוני	תכנון וניהול, תוכנית עבודה
	תקשורת	שיווק ופרסום

9. החברה וצרכיה:

החזון נגזר ממיקומו בקיבוץ גבעת ברנר, אפיון קהילת בית הספר, תפישותינו החינוכיות ואני מאמין ערכי:

- האוכלוסיה המזינה את בית הספר, רובה כולה, מתאפיינת במעמד סוציו אקונומי גבוה. לעיתים אוכלוסיה זו, במסגרת חייה הנוחים, לא מקבלת מספיק הזדמנויות לראות את ה"אחר", להכיר אותו בקשר בלתי אמצעי, להיחשף לריבוד החברתי העצום הקיים בחברה הישראלית.
- דווקא בשל אפיון האוכלוסיה המגיעה לברנר אנו רוצים לקדם תפיסה חברתית השוברת את הדיכוטומיה בין "החזק" התורם/מתנדב/עוזר ל"חלש" הנתרם/נעזר. אנו שואפים לקדם מציאות חברתית בה פועלים אזרחים לטובת קידום אינטרסים משותפים, כל אחד עפ"י התמחותו ועפ"י יכולתו.
- בני הנוער המגיעים לבית הספר מתאפיינים ביכולות רפלקטיביות גבוהות ומסוגלים לקיים תקשורת בינאישית טובה. אנו מאמינים שתכונות רגשיות/אנושיות אלו הן פוטנציאל אדיר ומנוף ליישום מיזמים חברתיים בעלי ערך רב בקהילה. לו היינו נדרשים לשרטט מעין ציר התפתחות שכזה - את החלק הפנימי למרביתם כבר יש, עכשיו נבקש להוציאו החוצה.
- התכנית מזמנת עיסוק יומיומי בסוגיות של שוויון הזדמנויות וצדק חברתי. אנו מעוניינים לחזק עיסוק זה באמצעות המסלול של יזמות חברתית.

שימוש במשאבי הסביבה והקהילה

- בית הספר מציב את הקשר עם הקהילה כקריטי להתפתחות תקינה ומעורבת של התלמידים. התיכון ימשיך לקיים את הקשרים ההדדיים עם הקהילה לטובת איתור בעיותיה ומציאת פתרונות להן.
- בית הספר יפתח קשר הדוק עם הגורמים הנוספים בסביבתו הקרובה לאיתור בעיות ולבניית פתרונות משותפים.
- בית הספר ינצל קשרים עם דמויות מפתח ויזמים עסקיים וחברתיים השייכים לקהילת העיר בכלל וקהילת ביה"ס בפרט.

10. התפיסה הרעיונית של התוכנית (הרציונאל):

התוכנית המוצעת עוסקת באחד הנושאים המשמעותיים בחיינו כיום - צמיחתה הגוברת של החברה האזרחית המתפתחת בעולם ובישראל גם יחד. יזמות חברתית באה לידי ביטוי בצמיחתם של ארגונים מקרב המגזר השלישי (הנוסף למגזר הציבורי ולמגזר העסקי). היא ביטוי לתהליך גלובלי מתמשך של התנערות המדינה מהשקעה בתחום הרווחה, החינוך הבריאות, באמצעות תהליך הפרטה מודע של השירותים הללו או מכיוון שאינה מסוגלת להיענות להם. יחד עם זאת הצרכים לא נעלמים, ולתוך הנישה הזו נכנסים יזמים חברתיים שמקימים ארגונים חברתיים הנותנים מענה לצרכים אלה באמצעות הקמת ארגונים ללא כוונות רווח (מלכ"ר) או ארגונים חוץ ממשלתיים NGO - Non-Governmental Organizations.

התכנית באה להתמודד גם עם תגובה אנושית מרגיזה, עליה אנו קוראים תגר – האדישות!

בשל כך, על מנת להתמודד עם האדישות, לקרב את התלמידים לעולם האמיתי ולדרוש מהם לנקוט עמדה - לא רק כצופים מהצד אלא כשותפים בעשייה להובלת שינוי חיובי נהגתה תוכנית זו, שאנו מקווים שתוביל את העשייה החינוכית הבית ספרית.

11. מטרות התכנית

א. מטרת העל

לטפח ולהכין את תלמידי בית הספר להיות אזרחים בחברה מקיימת שבה בוגריו יהיו בעלי מעורבות אזרחית המבקשת לעשות שינוי ותיקון, שינוי סדרי עדיפויות, בוגרים שיעסקו ויטפלו בעולם בו הם חיים על כל בעיותיו ומורכבויותיו.

בהתאם לכך התוכנית תתמקד בהיבטים הבאים:

- חשיפת התלמידים לתנאים הכלכליים חברתיים בקהילתם הקרובה והרחוקה ולהכשירם להיות אזרחים מעורבים, ערכיים ותורמים לקהילתם.
- פיתוח יכולת זיהוי צרכים בקהילה, הגדרת הצורך, מתן כלים ניהוליים לפתרון מצוקות חברתיות ואיתור המשאבים למימוש החזון החברתי

ב. מטרות אופרטיביות של התוכנית

הקמה וניהול של מיזם חברתי מחייבת התמודדות עם מכלול בעיות, סיכויים, סיכונים והזדמנויות. התוכנית מחייבת ש:

- התלמיד ידע ויבין מושגים, עקרונות, תופעות ותהליכים הקשורים ליזמות חברתית.
- התלמיד ידע לזהות צורך חברתי ולתת פתרונות ודרכים לגיבוש הפתרון.
- התלמיד יהיה מסוגל לנתח, ליישם ולהבין אירועים אקטואליים הקשורים לנושאים הנלמדים בשיעור על סמך התיאוריות שלמד.
- התלמיד ילמד להכיר את החברה האזרחית ותפקידה.
- התלמיד ידע לקשר בין תחומי היזמות והסוגיות החברתיות.
- התלמיד ישתמש בידע שצבר כדי לתכנן ולהפעיל מיזם חברתי.
- התלמיד יציג את תוצאות מחקריו (במסגרת ערב התוצרים הבית ספרי).
- התלמיד יאתר מקומות, דמויות מפתח ויזמים חברתיים הקשורים לסוגיה הנלמדת.
- התלמיד ייזום ויפתח מיזם חברתי אגב זיהוי צרכים, הגדרת בעיות ופתרון, איסוף מידע ממקורות שונים, תכנון עסקי. תכנון תקציבי, גיוס מקורות מימון ותכנון המימוש של המיזם.
- התלמיד ייחשף לדמויות של יזמים חברתיים.
- התלמיד יפתח כישורים ומיומנויות בתחומים של רפלקציה אישית, תקשורת בין-אישית, פתרון בעיות, קבלת החלטות, חשיבה יצירתית ופעולה בצוות שבו השותפים הינם לומדים בעלי איכויות אישיות שונות ומשלימות.
- התלמיד יפתח תקשורת עם בעלי הון, קרנות, שיווק, פיתוח, פרסום, גיוס המשאבים.

מטרות בתחום הרגשי ערכי

- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי בית הספר, הקהילה והחברה בה הוא חי.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי החברה האזרחית במדינת ישראל.
- התלמיד יגלה עניין ומוטיבציה ביצירת מיזמים חברתיים.
- התלמיד יגלה עניין בחיפוש פתרונות למצבים שונים.
- התלמיד יבין את חשיבות התרומה והמעורבות בקהילה ויגלה עניין ומוטיבציה לפעול למענה.
- התלמיד יגלה עניין בעיסוק עתידי בתפקיד הקשור בתחומי היזמות החברתית.
- התלמיד יגלה גישה פתוחה ומודעת ולא סטיגמטית ופופוליסטית.
- התלמיד יכיר בחשיבות תיעוד תהליך הלמידה והדבר יבוא לידי ביטוי בכתיבת דוחות הסיוור.
- התלמיד יגלה עמדה חיובית כלפי שימוש כדרכי הערכה חלופית לקביעת ציונו.
- התלמיד יהיה מסוגל לעבוד במסגרת קבוצה ולתרום לה מכישוריו.
- התלמיד ילמד מתוך צורך ומשאלת לב.
- התלמיד יגלה רגישות והבנה וכבוד לצרכי הזולת והחברה.

מטרות בתחום המיומנויות

- שני מסמכים מהווים בסיס למיומנויות ההמרכזיות בלימודי המגמה: i-pro skills – כישורים ליוזם העבודה- מסמך של הג'וינט. מפת המיומנויות של הלומד - מיומנויות הבוגרת והבוגר חוברת בהוצאת משרד החינוך
- התלמיד יזהה בעיה או צורך חברתי.
- התלמיד יעזר במקורות ביבליוגרפיים שונים בספרות עזר מדעית באינטרנט ובעיתונות ותקשורת על מנת לתמוך בחומר הנלמד.
- התלמיד יכתוב דו"חות סיוור.
- התלמיד ימצא פתרונות יצירתיים לדילמות שונות המובאות במהלך השיעורים במסגרת עבודה אישית ו/או קבוצתית.
- התלמיד יישם את החומר התיאורטי שלמד ליישום פתרון הבעיה החברתית.
- התלמיד יארגן את חומר הלימוד ולהביע בכתב ובע"פ את עמדותיו.
- התלמיד יתכנן מיזם חברתי ולהציגו.
- התלמיד יפתח גישה וחשיבה יזמית.
- התלמיד יפתח גישה וחשיבה יצירתית.
- התלמיד יפתח את היכולת לשאול שאלות ולשוחח עם בעלי תפקידים שונים.
- התלמיד יפתח יכולות תכנון, ביצוע השיווק.
- התלמיד יפתח יכולות ניהול עסק, איתור וגיוס מקורות מימון.

א. דרכי ההוראה

אסטרטגיות הוראה ודרכי הוראה

מערכת החינוך חייבת לפתח תכנים ודרכי למידה שהמסר העיקרי בהם יהיה שהמידע הוא אמצעי ולא מטרה. ניתן לעשות זאת על ידי התייחסות למידע שהתלמיד צריך לדעת, לכישורים שעל התלמיד לרכוש ולמיומנויות שעליו לשלוט בהם, על פי קטגוריות ולא על פי דיסציפלינות. על ביה"ס לפתח אצל התלמיד אסטרטגיות למידה שונות מאלו שמאפיינות את ביה"ס העכשווי:

- אסטרטגיית טיפול במידע.
 - אסטרטגיית חשיבה ניתוח הסקת מסקנות ותקשורת.
 - הבנת הסביבה הפרט והחברה.
 - פיתוח מיומנויות וכישורים אישיים שתאפשרנה התעדכנות מתמדת במידע רלוונטי
 - אסטרטגיות לשימוש וליישום של הידע, תוך התאמתו למצבים משתנים
- תחום הידע ביזמות חברתית החל להתפתח בשנים האחרונות והוא עוסק בנושאים הנמצאים בלב השיח הציבורי. זהו תחום ידע אקדמי לכל דבר ולכך צריך המורה לתת דעתו על חומרי דרכי ההוראה שהוא מביא לכיתה. חלק קטן מן השיעורים בעיקר שיעורי הקניית המושגים יועברו בצורה פרונטאלית כשהמורה ישלב בהוראתו סרטים, קטעי אקטואליה, שירים וכו'.
- רוב רובם של השיעורים יתבססו על משימות ביצוע של התלמידים שיכללו למידה שיתופית, טיפול במידע, ביצועי הבנה, הסקת מסקנות, שימוש ויישום הידע. תפקידו של המורה יהיה להדריך, להנחות וללוות את התלמידים בעבודתם.

- המורה יכין את התלמידים לקראת הסיור: ידריך את התלמידים באופן הכנת הסיור, הדגשים שעליהם להתייחס בסיורים אלו, מיקוד והבהרת מטרות הסיורים והנחייה בכתיבת דו"ח סיור מתאים על פי הדרישות.
- המורה יעודד את התלמידים למציאת פתרונות משלהם ולגלות מקוריות ויצירתיות במסגרת הכיתה.
- המורה ידריך את התלמידים לקראת הכנת הפרזנטציות והצגתן.
- המורה ילווה את התלמידים בבניית המיזם החברתי וכתיבת דוחות הסיור.
- המורה ישמש כמוביל ומלווה בתהליך הלמידה תוך העברת האחריות על רכישת הידע אל התלמידים. המורה אינו מקור המידע העיקרי, אלא מנחה את הכיתה כקבוצת למידה המבנה את הידע במשותף. תפקידו מתמקד בהנחיית הלומדים והנעתם לאיסוף מידע והפיכתו לידע אישי
- המורה יעודד למידה שיתופית ועבודה בקבוצות המעודדות אינטראקציה ושיתוף פעולה תוך מתן ביטוי לכישוריו של הפרט במסגרת הקבוצה.

דוגמאות למגוון משימות ביצוע

- ✓ ניתוח טקסטים אקטואליים ע"פ החומר הנלמד.
- ✓ כתיבת דו"חות סיור.
- ✓ תכנון סיור.
- ✓ כתיבת ניר עמדה אודות סוגיה חברתית.
- ✓ הצגת החומר בפני הכתה (פרזנטציה)
- ✓ בניית מיזם חברתי על כל שלביו.
- ✓ תכנון וניתוח כלי אבחון.
- ✓ תכנון ובנייה של תכנית עסקית.
- ✓ בניית מדדים, מנגנוני בקרה ופיקוח על המיזם.
- ✓ הפקת דוחות לבחינת התקדמות המיזם.

ב. דרכי למידה

1) למידה שיתופית

למידה שיתופית היא למידה בחברותא, למידה בקבוצת למידה כשהצפייה באחר, נתינה ועבודת צוות מתוך אמון הדדי הן אבן הפינה של למידה זו. הלמידה השיתופית מתאפיינת באינטראקציה וביוזמה עצמית של הלומדים כחלק פעיל מתהליך הלמידה והבניית הידע. המושתת בין השאר על אינטראקציה בין השותפים בתהליך הלמידה כמו המנחה ומומחים בתחום הנדון. ללמידה כזו חלק חשוב בתהליך למידה איכותי.

מרכיבי הלמידה השיתופית :

- ✓ למידה משותפת - שלב התחלתי שבו מתקיימת למידה של כמה לומדים באמצעות מטלה לימודית משותפת בה יש מקום וחשיבות לתרומה של כל חברי הקבוצה. דוגמה אפשרית לכך היא לימוד בחברותות סביב סוגיות עיוניות.
- ✓ למידה בצוותים - צוותי למידה שמבנים ידע בנושאים שונים. כדי ליישם למידה שיתופית באופן מלא, יש צורך להכיל מרכיב של שיתופיות בין הצוותים, באינטגרציה כוללת של תוצרי למידה חלקיים לתוצר אחד שלם. למשל, עבודה בצוותים המכילים הכנה מוקדמת חומרים לסיוורים הלימודיים.
- ✓ דו-שיח (דיאלוג) ותקשורת - הפעילות תנחיל באמצעות תרגול הלומדים דו-שיח על פי כללים מובנים, כמו כיבוד הדדי ללא תנאי, חילופי דעות, קבלה, מיומנויות הקשבה ובניית אמון גם בחילוקי דעות. לדוגמה, דיון שיתופי על נושא/סוגיה חברתית, תוך כדי שימוש בכלי חשיבה המבטיחים הבעת מגוון דעות, זוויות ראייה והשקפות על הנושא, ובהמשך סיכום המושתת על תרומות כל הלומדים. כך למשל, תלמידים נדרשים להכריע בסוגיות עקרוניות לבד, ואז לקיים את אותו תרגיל ב
- ✓ שיתוף פעולה - מטלה שיתופית שבה נבנה הידע במשותף על ידי קבוצת הלמידה, ובה באה לידי ביטוי הסינרגיה, כשהאיכות הלימודית גדולה מסך התרומות האישיות. דרך הפעולה מתאפיינת בשיתופיות מלאה ואמון הדדי לשם יצירת תוצר משותף מקורי, כאשר

היכולות של כולם יחד מתמזגות לתוצר שיתופי. על כל חבר בקבוצה קיימת אחריות על מרכיב מסוים, תוך כדי עבודה בכלי שיתופי שבו כולם רואים הכול, וכל אחד יכול לתרום, לבקר, להציע ולסייע. החלק החשוב בתהליך הוא האינטגרציה של החלקים לשלם כשכל לומד בקי בחלקים האחרים, גם אם לא היה לו בו חלק, וזאת על ידי הערכת עמיתים, סיכום אישי קצר. מטלת הבנה ובו'.

✓ שימוש במגוון מקורות מידע - הבניית המידע מושתתת על מקורות מידע מהרשת, מקורות מידע כספרים וארכיונים שאינם ברשת, ופנייה למומחים בתחומי תוכן ייחודיים.

דרכי היישום ללמידה שיתופית:

✓ עזרה הדדית בין לומדים - חלוקה לקבוצות של לומדים שבהן קיימת הטרוגניות של יכולות וכישרונות של הלומדים, בהלימה לתוצר המתוכנן. שילוב בין מגוון יכולות בקבוצה מחזק ותורם תוך כדי סיוע בין עמיתים ועמידה במטלות באמצעות עזרה הדדית רצופה. שילוב כזה נותן גם

מקום נרחב לשימוש במיומנויות חשיבה שמונחלות באופן ספונטני ואוטנטי, כמו גם מיומנויות יצירה, הפקה ואוריינות דיגיטלית.

✓ הבניה שיתופית - עבודה של כמה לומדים באמצעות כלי שיתופי ככתיבה, הפקה וכדומה. הכלי פתוח להערות והארות של עמיתים ושל המורה.

✓ הצגת תוצרים בפני מליאת הכיתה - הצגת תוצר / נושא על ידי התלמיד או הקבוצה. בהצגה זו מתנסה התלמיד בהבאת נתונים ודעות באופן רהוט ומובן לאחרים. מיומנות זו תלווה אותו במהלך כל חייו. זו גם הזדמנות להנחיל לכיתה מיומנויות הקשבה, הבעת ביקורת עניינית וכיבוד הזולת. בלמידה שיתופית מרכיב זה משקף את עבודת המציגים הנתפסים כ"מומחים" בתחום שחקרו. הצגת תוצרים אינה רק בעל פה במליאת הכיתה, אלא גם באתר בית הספר שגם בו ניתן לפתח ולהנחיל מיומנות הצגת תוכן מקוון, שילוב מדיות שונות וכדומה, כחלק מובנה בדרישות המטלה.

✓ יצירה עצמית ואיחודה בתוצר משותף - פעילות בסיסית שבה תלמידים יוצרים תוצר עצמאי כחלק מתוצר שיתופי שמתוכנן לפרטים קודם לכן. כל התוצרים נאספים לתוצר שיתופי, שיראה כתוצר אחד המאופיין בפורמט ועיצוב אחידים.

✓ פרסום תוצרים במרחב מקוון - יצירת מאגר שיתופי של תוצרים אישיים או קבוצתיים כמאגר מידע לימודי ללומדים וכחומר עזר ששמור באתר בית הספר לרשות כלל התלמידים.

✓ כתיבת סיכומים משותפים - חלוקת הנושאים בין חברי / צוותי הקבוצה לצורך סיכום. הסיכומים מועלים למרחב שיתופי שבו אחרים יכולים להוסיף ולהעיר, ומרחב זה משמש את כלל הקבוצה. יש במרחב השיתופי מקום לשאלות, והמורה/המנחה מחליט מי וכיצד לענות עליהן.

שימוש בכלים שיתופיים:

- ✓ שימוש בכלי הפקה ויצירה מקוונים; כלי יצירה וארגון מידע שיתופי, כמו טבלה, טופס או מסמך שיתופי. כל תלמיד ממלא פריט בתוך מאגר מידע. במקביל ניתן לבצע תהליכי הערכה, ניתוח, הערות וכיוצא באלה.
- ✓ דיון מקוון - סינכרוני וא-סינכרוני.
- ✓ הצגת תוצרים - תוצרים גרפיים או פרזנטציות ממוחשבות המוצגים בפני התלמידים. התלמידים בוחרים את מה שהם אהבו ומנמקים את בחירתם.

(2) ביצועי הבנה

יישום הנלמד תוך שימוש ביכולת לעשות שימוש בידע גם על תופעות או הקשרים אחרים. רשימה אפשרית של ביצועי הבנה¹: לבטא ידע במלים שלך, להביא דוגמאות לידע, להציג ידע באופן מקורי, ליצור מטאפורה, לבנות מודל, לשאול שאלה, לבצע הכללה מפריט ידע, למקם ידע בהקשר, להסביר תופעות באמצעות ידע, להביא נימוקים לידע, להצדיק ולהביא ראיות לידע, להשוות מקרים, תופעות, טענות; ליצור אנאלוגיה- להשתמש בידע מתוך תחום ידע אחד בתחום ידע אחר, לגלות סתירות ומתחים בידע, לנסח ידע סותר לידע (טענות נגד), לחזות תוצאות אפשריות של ידע, לפרק ידע למרכיביו (אנליזה), לאחד מרכיבי ידע (סנתזה), לבקר ידע על בסיס ידע, ליצור ידע על בסיס ידע, לזהות הנחות יסוד של ידע.

בתכנית הלימודים המצורפת בזאת נעשה שימוש נרחב בביצועי הבנה, כמו לדוגמה שימוש בנתונים סטטיסטיים להבין תופעות של פער חברתי בישראל ובעולם, יישום הידע הנלמד לצורך הצגת טיעונים במשפט ציורי, הבנת פערים חברתיים והכלתם על יוזמה אחת, מקומית, ועוד.

עקרונות הפעילות המעמידה במרכזה את ביצועי הבנה:

- ✓ למידה לשם הבנה מתרחשת בעיקר באמצעות עיסוק רפלקטיבי בביצועי הבנה מאתגרים. למשל: אם הציפייה היא שלומד ידע לקשור בין אירועים כעולמיים לתופעות בישראל יש צורך להקדיש זמן בכתה ליצירת קישורים אלו, לתת לתלמידים הזדמנות לחשוב על ההקשר ועל אופן ביטוי בישראל.
- ✓ ביצועי הבנה חדשים בנויים על שימוש בהבנות קודמות ובמידע חדש שמספקת סביבת ההוראה-למידה. למידע החדש תפקיד בתהליך ומקורו בהגדרות מילוליות, בתיאורים, במודלים וכדומה. הצגת המידע יכולה להיעשות בדרכים שונות כמו: מצגות, קטעי סרטים, טקסטים מהעיתונות וכדומה. ביצועי הבנה שיבואו לאחר מכן יעשו בו שימוש.
- ✓ למידה של גוף ידע ומיומנויות לשם הבנה דורשת שרשרת של ביצועים ברמה גדלה והולכת של אתגר וגיוון. הבנה כרוכה במגוון של ביצועי הבנה, כולל ביצועים כאלה שהלומד לא היה מסוגל לבצע אותם בתחילת הלמידה. למשל כתיבה של תכנית פעולה (בסוף כיתה יא') המבוססת על שכבות של ידע כללי וספציפי ושל למידה מתמשכת.

¹ מתוך: כרמון, אמנון (2000). "מבנה חשיבה דיספלינרי – היבטים תיאורטיים ומעשיים", בתוך: י. הרפז (עורך) הוראה ולמידה בקהילת חשיבה – בדרך לבי"ס חושב, חינוך החשיבה, ינואר (18), ע' 24

✓ למידה לשם הבנה כרוכה לעיתים בעימות עם מאגרים ישנים של ידע או ביצועי הבנה והרעיונות והדימויים הקשורים אליהם. קורה לא אחת שהבנות קודמות דווקא משמשות מכשול בדרך לבניית

הבנות חדשות. הדרך להתמודד עם כך היא להעמיק בלמידה ולהבין את ההקשרים של עולמות הידע השונים. כך למשל ההבנה שמהגרים שמגיעים בהיחבא (מסתננים) עוברים על החוק, עלולים לסכן את המרקם הדמוגרפי של המדינה ויש לגרשם, ולמרות זאת הם ראויים לחמלה וליחס אנושי. איך פותרים סתירה זו? ההתמודדות עם כך עושה שימוש בביצועי הבנה.

ג. דרכי הערכה

דרכי הערכת החומר העיוני הנלמד

אדם העוסק ביזמות חברתית חייב לפתח יכולות לאיתור יוזמות בעלות הקשר חברתי רלוונטי ובעלות היתכנות ממשית. אין ספק כי יזם שכזה פועל מתוך "אינסטינקט", טבעי או נרכש, המכוון את פעולתו, אך בד בבד מן הראוי לומר כי אינסטינקט שכזה אינו יכול להיות הרכיב העיקרי בפעולתו. במקביל ל"אופי יזמי" חייב כל יזם לשלוט היטב בנעשה סביבו ולפצח את מפת הקורדינטות החברתית - כלכלית שבתוכה הוא פועל. לשם כך עליו להיות אדם הלומד את סביבתו כל העת וניזון ממספר מקורות מידע אשר מעשירים את עולמו, ידיעותיו ותובנותיו.

בלימודי המגמה יצוידו התלמידים בכלים ללמידה אישית וקבוצתית שיאפשרו להם לנווט באוקיינוס המידע והעמדות הסובב אותם. חלק ניכר מלמידה זו ייעשה באמצעות חשיפה לחומר עיוני מגוון: עיתונות יומית – ידיעות, כתבות ומאמרי דעה; מאמרים מחקריים ותיאורטיים, מאמרי סקירה; חקר מקרים; ספרות עיונית לסוגיה השונים ועוד...

על מנת שהחשיפה לחומר העיוני תהא משמעותית ומלמדת הרי שעליה לייצר התמודדות של התלמידים עם גוף התוכן ועם המסרים הצפונים בו. למידה שכזו חייבת להיות ביקורתית, מערערת, מסקרנת וחקרנית, ואל לה להיות יבשה וטכנית. בים המידע הפרוש לנגדנו המטרה אינה להשיג את המידע כבעבר, אלא דווקא לסנן אותו כראוי ולבחון את טיבו, אמינותו ומהימנותו, ומעל הכול – התאמתו להשקפת העולם ממנה יוצא התלמיד אל פעולתו היזמית.

הערכת החומר העיוני הנלמד במגמה תשלב מספר מרכיבים, והיא כשלעצמה אף תשמש מנוף להעצמת הלמידה, ולהסרת דפוסי למידה שאבד עליהם הכלח, כדוגמת שינון והקאת המידע.

להלן דוגמאות לדרכי הערכת החומר העיוני הנלמד:

1. הצגת דעה נגדית – לאחר ההיחשפות לחומר עיוני כלשהו יידרשו התלמידים לכתוב מאמר או נייר עמדה נגדי, ללא קשר למידת הסכמתם עם התוכן והמסרים שהוצגו בפניהם. הערכתם תיעשה בהתייחס למידת היכולת שלהם להתבונן על סוגיה כלשהי במספר כיווני מחשבה, תוך שהם מעמיקים בשורשיה של כל דעה ודעה. במהלך הכתיבה ייחשפו התלמידים, במודע ושלא במודע, לקשת דעות רחבה ויחדדו את תפישת עולמם והשקפתם החברתית.
2. סתירת מידע – על התלמידים יהא להביא נתונים סותרים ה"מתווכחים" עם המידע אותו רכשו.

הערכת התלמיד תתמקד ביכולתו "לתקוף" את המידע ממספר כיוונים במטרה להפריכו או לאוששו. באופן זה יפתחו התלמידים חוש ביקורתי וידעו לסנן מידע באופן ביקורתי, מחושב ומושכל.

3. הצגת החומר הנלמד באופן חלופי – על התלמידים יהא להציג את המידע שרכשו באופן שונה המבטא את הבנתם: הכנת מצגת, הכנת תרשים זרימה, בניית מודל, הצגת מטאפורה מתאימה, הבאת דוגמאות הולמות, כתיבת סיפור ברוח התוכן הנלמד, ועוד... הערכת התלמידים תיעשה בהסתמך על יכולתם להביא את הדברים ממקור פנימי ובמילותיהם שלהם. כך תתקיים פעולה כפולה – הן הפנמה עמוקה של התוכן, והן הטמעתו בעולם המושגים הנהיר לתלמידים עצמם.

4. דיון כיתתי - הנו כלי משמעותי נוסף לעיבוד והערכה של החומר העיוני הנלמד. הדיון יכול להתבצע במגוון מתודות: "משפט" סביב סוגיה כלשהי, ויכוח במודל "אקווריום" בו כל אחד מן המשתתפים יכול להחליף דעות שונות וסותרות, או סתם דיון ענייני בו התלמידים עצמם מנהלים את הדיון.

ההערכה באופן זה תתייחס ליכולת התלמידים לקשור בין התוכן הנלמד והתכנים שנצברו בלמידה קודמת, לבין לעמדות אישיות.

5. שאלת שאלות פוריות - הנה מרכיב חיוני בהערכת הידע המצטבר. על התלמידים תוטל חובה, כחלק ממטלותיהם הקבועות, לשאול שאלות המתייחסות ונובעות מן התוכן הנלמד. על השאלה הנשאלת לבטא התקדמות מחשבתית – קוגניטיבית או ערכית – הנובעת מן התוכן החדש. התשובות לשאלות כגון אלה תהפוכנה למאגר נושאי החקר הפוטנציאליים. הערכת השאלה תתייחס למידת המקוריות המחשבתית ולכושר הקישור הרעיוני שבין התוכן הנלמד, ותחומי הסקרנות שנוצרו בגינו.

6. תלקיט Portfolio - מאפשר בדיקה מורכבת ומקיפה של ביצועי התלמידים והוא משמש גם כלי חינוכי לעידוד התלמידים לקחת אחריות על למידתם לפתח את היכולות הנדרשות מהם להפוך ללומדים עצמאים. בתלקיט יוגשו אבני הדרך לקראת התוצר הסופי ויעידו על קצת ההתקדמות של התלמידים בזמן אמת. כך למשל, התלקיט יכול לכלול מטלות ביניים (סקר צרכנים, בדיקת המצב הקיים וכו'), מטלות רפלקציה על תהליך הלימודים, ומטלות תכנוניות. הערכת התלקיט תתייחס לנתונים הבאים:

- 1) התוצר הסופי צריך להכיל מידע המעיד על כך שהתלמיד אכן עסק ברפלקסיה עצמית.
- 2) התלמיד יבחר בעצמו את הפריטים שייכללו בתלקיט אותם ירצה להציג.
- 3) התלמיד ידע לכלול בתלקיט פריטי מידע שיש להם משמעות.
- 4) התלקיט ישקף את מגוון פעילויות התלמיד, לדוגמה - הרציונל שעומד מאחורי הכנת התלקיט, המטרות, התכנים שנבחרו, הסטנדרטים לביצוע טוב והשיפוט.
- 5) התלקיט ישקף התקדמות באותן מטרות המופיעות בתכנית הלימודים.
- 6) התלקיט ישקף שיפור במיומנויות שהתלמיד רכש.
- 7) רוב המיומנויות והטכניקות שלהן נזקק התלמיד בכדי ליצור תלקיט אינן מתרחשות מעצמן. התלמידים זקוקים לתמיכה. תמיכה יכולה להינתן דרך הבאת דוגמאות של תלקיטים לכיתה, הבאת דוגמאות של מודלים שעל פיהן ניבנה תלקיט או הצגת דוגמאות לדרך שבה תלמידים אחרים עושים רפלקסיה.

מחווון

המחווון מאפשר למורה להסביר לתלמיד את נקודות החולשה והחוזק, ולהחליט מה להציע כדי לשפר. מחווונים מספקים לתלמיד מידע על נקודות חוזק ועל תחומים הדורשים שיפור. בעזרת השימוש במחווונים התלמידים יכולים להבהיר לעצמם מה הם למדו ויכלו לדייק יותר בהערכותיהם. וגם ההורים יכולים להבין למה ילדם זקוק כדי להצליח.

תהליך בניית המחווונים :

תהליך בניית המחווון בתכנית המוצעת לעיל יעשה בשיתוף עם התלמידים ויפעיל אותם בשלבים הבאים :

דוגמאות ודירוג איכות - התלמידים יכירו דוגמאות של עבודות טובות וטובות פחות. התלמידים ילמדו לזהות את המאפיינים הגורמים לעבודות מסוימות להיות עבודות טובות ולאחרות להיות גרועות.

רשימת קריטריונים - בדיון על הדוגמאות כדאי להתחיל ברשימה של מה יש להביא בחשבון בעבודה איכותית.

שימוש במשוב עצמי ובמשוב עמיתים - חשוב לתת לתלמידים את המשימה שלהם ולהפסיק אותם מדי פעם לצורך מתן משוב עצמי ומשוב עמיתים.

שכתוב- ינתן לתלמידים זמן לשפר את עבודתם בהתבסס על המשוב שקיבלו.

המחווון והערכת המורה : מורה ישתמש באותו מחווון שבו השתמשו התלמידים כדי להעריך את עבודתם. כיתה המתנסה בהערכה המבוססת על מחווון יכולה לייעל את התהליך כך שהוא יתחילעם רישום קריטריונים, שלאחריו המורה יכתוב את דירוגי האיכות, יבדוק אותם עם התלמידים, יעשה שכתובים, ישתמש במחווון להערכות עצמיות, הערכות עמיתים והערכות מורה.

דוגמא למחווון אפשרי לשלב בו התלמידים מתבקשים לזהות בעיה או צורך חברתי :

קריטריונים/מדרג	בשלב התחלה	ביצוע חלקי	ביצוע מלא
הגדרת גבולות המגרש (בחירת הצורך)	גבולות המגרש רחבים מאוד	קיימת החלטה על גבולות מגרש אך דרוש דיוק.	קיימת החלטה ברורה מדויקת וממוקדת של גבולות המגרש
איתור ומיפוי בעיות קיימות בתוך גבולות המגרש.	קיים תאור של מצב קיים אך תאור הבעיות כללי מדי.	קיימת רשימה חלקית של בעיות	הוגדרה רשימה מלאה ומוסכמת של בעיות בגבולות המגרש עליהן הוסכם
בחינת פתרונות קיימים לבעיות	חסרה התייחסות לנושא	קיימת התייחסות חלקית לפתרונות הקיימים..	ישנה התייחסות מלאה ומסודרת למכלול הפתרונות הקיימים לבעיות שהוצגו.
בחירה מושכלת של הבעיה בה רוצים לטפל מתוך הבנת החוסר בפיתרון קיים.	קיים קושי בבחירה.	התבצע תהליך בחירה אך הוא לא התייחס לכלל הבעיות שאותרו ולפתרונות קיימים.	תהליך הבחירה נבע מתוך הבנת הבעיות והפתרונות הקיימים, ומתוך זיהוי החוסר.

דוגמא למטלה ולמחווון – הגשת דו"ח מסכם על אחד מנושאי הליבה

- 1) בחרו בסוגיה חברתית המעניינת אתכם.
- 2) הסבירו מדוע בחרתם בסוגיה.
- 3) מצאו לפחות שלושה מקורות מידע מהימנים העוסקים בסוגיה.
- 4) אספו פרטו מידע, מושגים ונתונים רבים ככל האפשר כמפורט להלן:
- 5) הגדירו את הסוגיה ואת המושגים המרכזיים הנגזרים מתוכה.
- 6) הציגו נתונים עדכניים לסוגיה תוך השוואה עם מדינה מפותחת נוספת ו/או מדינה מתפתחת.
- 7) מצאו סיפורים אקטואליים הקשורים לסוגיה והוסיפו לעבודתכם.
- 8) מצאו אילו פתרונות קיימים היום במדינת ישראל / במדינות נוספות לטיפול בסוגיה. האם הפתרונות עוזרים?
- 9) תנו מספר דוגמאות לעמותות או פעילים הפועלים לשיפור בעניין.
- 10) הציגו פתרונות והצעות שלכם לטיפול ושיפור המצב.
- 11) לסיכום: - ספרו איך היה שיתוף הפעולה בקבוצתכם. איך עבדתם, מה למדתם.
- 12) הציגו את עבודתכם לחבריכם בכתה והיו מוכנים לשאלות ולמשוב על עבודתכם.

המחווון מטלה

קריטריונים/מדרג	ביצוע מלא	ביצוע חלקי	ביצוע התחלתי
אני יודע מהי הסוגיה החברתית בה אני עוסק	יודע בוודאות	חושב שיודע	לא בטוח
אני מבין את הסוגיה	מבין היטב	מבין באופן חלקי	לא מבין
אני מתחבר לנושא הסוגיה	זה מעניין אותי	זה מעצבן אותי	לא מתחבר
הצלחתי למצוא מקורות מידע לנושא	הצלחתי למצוא לפחות מקור אחד בעצמי	הצלחתי למצוא מקור אחד לפחות בעזרת המנחה או חבר	לא הצלחתי למצוא שום מקור
הצלחתי למצוא מקור מדעי / מחקרי בנושא	כן לבד	כן, עם עזרה	לא הבנתי מה זה מקור מדעי
אני יודע להגדיר מושגים הקשורים לסוגיה	כן, לפחות חמישה	כן, אחד או שניים	לא יודע
הצלחתי למצוא ידיעות רלוונטיות אקטואליות בתקשורת	כן, בקלות והרבה	כן, אבל לקח לי זמן למצוא	לא הצלחתי
אני יכול לעשות את ההקשר בין ידיעה חדשותית לסוגיה	כן, אני יודע להגדיר את	אני מבין את ההקשר אך לא	אני לא מצליח להבין את ההקשר

	ברור לי מהי הסוגיה	הסוגיה החברתית בה עוסקת הידיעה	החברתית אליה היא קשורה
לא	אני לא בטוח	כן,	אני יודע לזהות ידיעות העוסקות בסוגיה חברתית
לא	אני לא בטוח	כן,	אני יודע לזהות ידיעות העוסקות במיזמים חברתיים

ד. הערכת התלמיד - לאורך שלוש שנות הלימוד במגמה :

נעשו התאמות למודל ההערכה בתוכנית המקורית של 'עין כרם' הנובעות מאופי בית הספר, בעיקר בשנת הלימודים העיונית של כיתה י'. עיקר השוני בהערכה מצוי בשנה זו.

אשר לשנים יא'-יב', עין כרם פיתחו את התוכנית כלמידה מבוססת פרויקט (מיזם). למעשה, כל תהליך הלמידה נגזר אחורנית מהתוצר הנדרש (המיזם עצמו), באופן שתואם את הלמידה בבית ספרנו. לפיכך, לא נדרשה התאמה בהערכה בשנים אלו. כך, ביא' חלק גדול מההערכה נעשה תוך כדי תהליך הלמידה, באופן שמחייב את התלמידים ללמידה רציפה ומתמדת (הם לא יכולים 'להיזכר ברגע האחרון' כדי להשלים את המשימות שלהם). קיצורם של דברים, בשנים ה'מעשיות' אין פער בין מה שנעשה בעין כרם למה שאנחנו מבקשים לעשות אצלנו.

משקל	המשימה / מטלת הביצוע	מספר יח"ל	כיתה
35%	<u>פרויקט עמותות</u> : תלקיט של משימות קטנות הקשורות בחקר עמותה או יוזמה חברתית הפועלת במרחב המקומי	1 יח"ל	כיתה י'
25%	<u>הגשת 3 דוחות סיור</u> : דוח מסכם של סיור פערים חברתיים בחברה הישראלית בדגש על סוגיה נבחרת אחת; דוח סיור אודות אתגרים בסביבה המקומית; דוח סיור כרפלקציה מסכמת של השנה ולקראת הפרויקט המעשי של השנה הבאה		
30%	<u>מבחן עיוני</u> : בחינה מסכמת (או שתי בחינות סימסטריאליות) – ידע וביצועי הבנה של התכנים שנלמדו.		
10%	<u>תלמידאות</u> : נוכחות, השתתפות פעילה, מעורבות בפרויקטים של המגמה, תפקוד שוטף		
	<u>הכנת נייר עמדה להצגת הפרויקט</u> :		

<p>85% 15%</p>	<p>(ההגשה הינה קבוצתית, ההגנה על הפרויקט הינה אישית)</p> <p>הנקודות שנדרשות בבקשה לאישור המיזם החברתי – פרויקט הגמר :</p> <p>א - תאור הסוגיה החברתית הדורשת פיתרון. ב – הצגת הרעיון הכללי של המיזם החברתי לפתרון הסוגיה החברתית. ג – הכנת תוכנית עסקית למיזם הכוללת תוכנית עבודה, תקציב, גיוס מקורות ומשאבים, חלוקת משימות בין אנשי הצוות על פי מועדים ועוד. ד – בניית מדדים לבקרה ולפיקוח על התקדמות המיזם. נקודה מהותית מאוד שכן מדידת ההשפעה היא מהותה של עזמות חברתית. ה – הצגת שיטות ורעיונות לשיווק ופרסום המיזם כתנאי להגדלת התמיכה בו והגדלת המשאבים. ו - הוצאה לפועל של פיילוט ז - בניית מודל לוגי ותכנית עבודה מבוססת מסקנות מהפיילוט</p> <p><u>הערכה צוותית</u>: הגנה צוותית על המיזם <u>מבחן ידע אישי</u> – ביצועי הבנה הבודקים שימוש בתכנים שנלמדו.</p>	<p>2 יח"ל</p>	<p>כיתה יא'</p>
<p>80% 20%</p>	<p><u>יישום וביצוע מעשי של המיזם החברתי</u> :</p> <p>דוחות ביצוע אישיים חודשיים מדידת תפוקה ביחס לתכנית העבודה הצגת כלים למדידת ההשפעה של הפרוייקט הכנת עבודה כתובה קבוצתית – "תיק מיזם" והגנה על המיזם הפעיל באופן אישי ועמידה בבדיקה חיצונית של ביצוע המיזם . פרזנטציית סיכום הכוללת את כל מרכיבי התכנית העבודה. בחינה עיונית מסכמת</p>	<p>2 יח"ל</p>	<p>כיתה יב'</p>

1. מפרט התכנית

(עד 6 ש"ש לכל נושא בטבלה)

כיתה י'

יחידת לימוד אחת לבגרות, סה"כ 135 שעות. מתוכן 78 ש"ל עיוניות (58%) ו 57 ש"ל (20%) מעשיות (המתחלקות ל-30 שעות פרויקט ו-27 שעות סיור). לימודים עיוניים

שעות	נושאים כלליים	שעות	נושאים ספציפיים לפי נושא היוזמה
6	מסך הבערות של רולס	6	עיונים בתקציב המדינה
6	על אמנה חברתית	6	הפער החברתי כתופעה גלובלית
6	פערים חברתיים : מושגים בכלכלה	6	עוני ופערים כלכליים בעולם
6	פערים חברתיים : מרכז מול פריפריה	6	עניי עירך קודמים?
6	מוביליות חברתית	6	עקרונות היוזמות
6	פערים בבריאות	6	יזמים בארץ ובעולם
6	פערים בשוק התעסוקה	6	מבוא לארגונים
78	סה"כ שעות עיוניות		

לימודים מעשיים

שעות	סיורים	שעות	פרויקט עמותות וארגונים חברתיים
15	סיור לימודי – פערים חברתיים בחברה הישראלית	6	מחקר מקדים
6	סיור לימודי – פערים חברתיים בסביבה הקרובה	6	ליווי בארגונים + שיחות עומק עם אנשי מפתח
6	סיור לימודי – יוזמות חברתיות בתיכון עין כרם	9	מחקר משלים
57	סה"כ שעות מעשיות		

א. לימודים עיוניים :

נושא האב	נושא השיעור	שעו ת	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
מדועזו אחריות המדינה?	מסך הבערות של רולס	6	בחינה של מידת האחריות של המדינה לדאגה לאזרחיה	'מסך הבערות', 'ניסוי מחשבת', עקרון אי השוויון, עקרון החירות	דהאן, י., 2014, 'תיאוריות של צדק חברתי', האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב. פרק ב'.	התנסות מעשית ב'מסך הבערות' בקבוצות והגעה להכרעה באופן כיתתי. גיבוש העקרונות לפיהם 'תיבנה' המדינה של הכיתה.	מבחן עיוני (30%)
	אמנה חברתית	6	קריאה ב'לוייתן' של תומס הובס והבנת המושג 'אמנה חברתית' כבסיס לערבות הדדית במדינה	אמנה חברתית, אגואיזם, המצב הטבעי, המצב המדיני, דילמת האסיר	הובס, ת. 1962, 'לוייתן', הוצ' מאגנס, ירושלים. פרק יג'-טו'	קריאה מונחת בטקסט, התנסות ב'מצב הטבעי', תרגילים בדילמת האסיר ובתורת המשחקים	
פערים חברתיים בישראל	מבוא לפערים חברתיים: בכלכלה	6	התלמידים יכירו את התפיסות העיקריות למדיניות כלכלית: גישה סוציאליסטית ומעורבות המדינה במשק אל מול קפיטליזם וצמצום המעורבות של המדינה במשק	סוציאליזם, קפיטליזם, מס ישיר, מס עקיף, מוצרים ציבוריים	ניסים משעל. 1997, ואלה שנות, 50 למדינת ישראל. הוצ' משכל. (דפי שער של ידיעות אחרונות לאורך 50 שנה) אפרים יער וזאב שביט, 2001. מגמות בחברה הישראלית ת"א, הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, חלק א'. כלכלה חברתית ופוליטית: עמ' 585-677	שימוש תמונות וכתבות מהתקופה, מה היה האתוס הישראלי: כובע טמבל או איש היי-טק. וכן לימוד עיוני היסטורי של התקופות השונות.	כתיבת עבודה (30%)
פערים חברתיים בישראל	מרכז מול פריפריה בישראל ב 2013	6	התלמידים ילמדו מושגים בנושא הפער בין מרכז לפריפריה ויכירו את הסיבות המרכזיות לפער	דגניה לעומת תל אביב, מדיניות פיזור עולים בשנות ה-50, פער בתודעה: מהו מרכז, מהי פריפריה, פערים בחינוך, בהשכלה גבוהה, בשכר, בדיר, בנגישות לתרבות, בבריאות	ד"ר דורון לביא, "מדד הפריפריה" מתוך כנס מחקרי גליל ה-15: http://blog.telhai.ac.il/news/6902 צחור זאב, 2002 "יחסי מרכז-פריפריה", בתוך "ישראל - האדם והמרחב: נושאים נבחרים בגיאוגרפיה", מט"ח, http://lib.cet.ac.il/pages/item.asp?item=4825	הצגת פרק מס' 26 בסדרה "מחברים + " (נדב אבקסיס חוזר לחצור ומשוחח עם תלמידים) שימוש בנתונים מספריים וקיום שיחה על ההבדל בין מרכז לפריפריה בישראל	

<p>מבחן עיוני (30%)</p>	<p>הלמידה תתבצע בעזרת גזרי עיתונים עם כותרות מתחומי התעסוקה, האבטלה, הבדלי שכר, שביתות ועוד. הכיתה תדון ברקע לכתבות השונות, תעבוד על גרפים מדוחות של מרכז טאוב ותלמד מושגי יסוד להבנת הקשר בין ההשכלה והתעסוקה</p>	<p>מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "השכלה גבוהה יותר, פערי תעסוקה נמוכים יותר"</p> <p>http://taubcenter.org.il/index.php/publications/e-bulletin/higher-education/lang/he</p> <p>מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "דפוסי התעסוקה משתנים מדור לדור ותלויים במגדר ובהשכלה"</p> <p>http://www.hesegim-program.org.il/?CategoryID=313&ArticleID=647</p> <p>וכן מאמר מתורגם לעברית של OECD:</p> <p>http://www.hesegim-program.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/hashvati_0512.pdf</p>	<p>השכלה גבוהה, הכנסה על פי מגדר, מרכזי תעשייה, בפריפריה, איכות התעסוקה: היי-טק מול לאו-טק. עבודה מלאה מול עבודה חלקית, עובדי קבלן</p>	<p>התלמידים יכירו מושגי יסוד בקשר בין השכלה לתעסוקה ושכר וילמדו על ההבדלים בין רמות שכר של מקצועות, השפעת המגדר ואזור המגורים על רמת השכר ועוד.</p>	<p>6</p>	<p>פערים בשוק התעסוקה בישראל: קשר בין פריפריה ומרכז, בין הכנסה למגדר, בין השכלה לתעסוקה</p>	
<p>כתיבת עבודה (30%)</p>	<p>השיעור יחל בהתלבטות: איפה צריך להשקיע? (שימוש ברשימה של צרכים מול מקורות) מול כמות גדולה של צרכים יש כמות קטנה של כסף. מה חשוב יותר? בהמשך יוצגו סעיפים מתקציב המדינה, וילמדו מושגי יסוד להבין מהו תקציב ומה ההשפעה שלו על כל אזרח בישראל.</p>	<p>מרכז אדווה: הערות על תקציב המדינה 2014-2013 http://www.adva.org/default.asp?pageid=1001&itmid=749</p> <p>גודמן שירה, 2011. אתגר הרווחה במדינה הדמוקרטית: מדיניות חברתית כלכלית בישראל. ירושלים: משרד החינוך והתרבות - המזכירות הפדגוגית, תשע"א פרקים 4-5, עמ' 64-109</p>	<p>גירעון, קיצוץ בקצבאות ילדים, מעמד בינוני, מס הכנסה שלילי, מס פרוגרסיבי</p>	<p>התלמידים יכירו מושגי יסוד אודות תקציב המדינה ובינו את המשמעות של קיצוץ או הוספה תקציבית לשירות שכל אחד מאיתנו מקבל.</p>	<p>6</p>	<p>מדיניות כלכלית והביטוי שלה בתקציב המדינה</p>	<p>פערים חברתיים בישראל</p>
	<p>חקר בקבוצות בהתאם לשאלות מנחות, פרזנטציה בכיתה.</p>		<p>הכרה של הסוגיות הנבחרות, מקורות מימון, עמותות, אתגרים של</p>	<p>התלמידים יבחנו את הסוגיות ואת הארגונים אותם נפגוש בסיום לימודי העוסק ביזמות חברתית</p>	<p>6</p>	<p>הכנה לסיור</p>	<p>פערים חברתיים בישראל</p>

			החברה האזורית				
	סיור לימודי			בחינה של סוגיות חברתיות ויזמיות הלכה למעשה	9	סיור לימודי	
כתיבת עבודה (30%)	שימוש בקולאז' תמונות המציגות קצוות: חברת שפע ופאר מול עוני מרוד בעולם. שיחה על מושגי יסוד וכתבתם כמבוא לנושא של מעורבות חברתית של	שגב, מאירה, 2010. הפיתוח והתכנון המרחבי. ספר לימוד בגיאוגרפיה ופיתוח הסביבה, המזכירות הפדגוגית. יחידה 2 פרק ראשון עמ' 72-104.	מדינות מפותחות ומדינות מתפתחות, מרכז מול פריפריה, תחבורה ונגישות למזון, לידע ולשירותי רפואה,	התלמידים יכירו את מכלול הנושאים והגורמים המבחינים בין העולם המפותח (הראשון) לעולם המתפתח (השלישי)	3	מהו פער חברתי? משמעות המושגים עולם ראשון, שני ושלישי	תופעת הפער החברתי כתופעה בינלאומית
	הקרנת סרט ודיון בכיתה אודות מושגי יסוד וחוויות התלמידים בנושאים כמו מוסיקה בינלאומית, ספורט בינלאומי ואינטרנט	הפיתוח והתכנון המרחבי: יחידה 2, פרק 3-2, עמ' 105-165. שילוני, איריס, 2013. אדם וסביבה בעידן הגלובלי: גאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצ' מט"ח, תל אביב. יחידה 1-2, עמ' 90-15	מה זה עולם גלובאלי? השפעת הטכנולוגיה, הכלכלה והפוליטיקה על יצירת עולם גלובאלי: חברת שפע, אינטרנט, מדיה ותקשורת,	התלמידים יכירו את המושג "עולם גלובאלי" ואת השפעת התקשורת, הכלכלה. צריכת השפע, התרבות הפופולארית והספורט לחיזוקה של תרבות גלובאלית	3	עולם גלובלי וגלובליזציה	
מכתבת עבודה (30%)	שיעור פרונטאלי תוך שימוש במצגות, עבודה בקבוצות: תכנון מסלול חייו של בן גילם במדינות עניות מאוד: הודו, דרום סודן, כפר ברומניה.	הפיתוח המרחבי, עמ' 72-167 אדם וסביבה בעידן הגלובלי, יחידה 1-2, עמ' 166-8.	עוני ותרבות של עוני, מובילות חברתית, הגירת רעב – הגירת עבודה. מדד פיתוח אנושי, מדד גייני לשיעור אי השוויון, שיעור יודעי קרוא וכתוב.	התלמידים יכירו את ההבדל בין עוני לתרבות של עוני, יבינו שעוני הוא מושג יחסי ויתנסו בתכנון מסלול התבגרות לבן גילם בחברה ענייה מאוד.	6	עוני ופערים כלכליים בעולם	תופעת הפער החברתי כתופעה בינלאומית

	מסכת בבא מציעא; הרצאה של פיטר סינגר ב TED https://www.ted.com/talks/peter_singer_the_why_and_how_of_effective_altruism/transcript?language=he	אלטרואיזם עירך קודמים עניי	התלמידים יבחנו באיזו מידה, אם בכלל, יש אחריות למערב כלפי עוני ופערים גלובליים	3	עניי עירך קודמים?	
דוח סיור (5%)	סיור לימודי		בחינה של הסוגיות שנלמדו במחרב המקומי של רחובות והסביבה	6	סיור לימודי ברחובות	פערים חברתיים בסביבה הקרובה
	קולינס ופראס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרקים 4, 5, עמ' 129-92 ופרק 7 עמ' 189-158 פיטרס וטרמן, 1996. כיצד להצטיין בניהול. עתרת הוצאה לאור, הרצליה. פרק 3 עמ' 94-69 זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, תשס"ז פרק 1: אופייה והתפתחותה של תופעת היזמות, עמ' 11-15, פרק 2: החשיבה היזמית, 29-24,	מהי יזמות? מה מבדיל יזם ממציא? סביבה ארגונית מעודדת יזמות, איך נוצרים ארגונים יזמיים?	התלמידים יכירו את מושג היזמות ואת האבחנה בין פעולת ההמצאה לבין היזמות, שמהותה מימוש של רעיון וחזון, לאורך זמן.	6	עקרונות היזמות	יזמות והובלה
	זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. פרק 3: היזם אישיות ומאפיינים: עמ' 40-38. עמ' 54-41 תאורים של פריצות דרך ויזמות בעולם. שימוש בכתבות עיתונאיות על יזמים. למשל כתבות על דב מורן: http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=100788587	מה מאפיין יזמים בעולם העסקי? קשיים ומשברים בדרך, נחישות והצבת מטרות	התלמידים יכירו את המושג יזם, ילמדו על דרכי ההתמודדות עם משברים וייחשפו לתפקידו של היזם בעולמנו	3	יזמים בעולם ובישראל	

	הצגת סכמות שונות של מבנים ארגוניים ושל סוגי ארגונים שונים על פי דימויים שונים (ראה גארת מורגן) אותם יצטרכו התלמידים לנתח	סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרקים 1,2 ו-4. גארת, מורגן. 2010. דימויים של ארגון. תרגום: יורם שדה. האוני' הפתוחה, תל אביב. חלק 2, עמ' 21 – 200.	ארגון, מבנה ארגוני, סוגי ארגונים, מוטת שליטה ארגונית, חלוקת עבודה בארגונים	התלמידים יכירו את יסודות הארגון: האופן בו הוא פועל, סוגי הארגונים והסיבות לארגונים שונים	3	מהו ארגון? סוגי ארגונים, חלוקת תפקידים בארגון	מבוא לארגונים
	הצגת רקע תיאורטי, ולאחריו ביצוע משימה כיתתית (עבודה בקבוצות): כל קבוצה צריכה לתכנן תוכנית שנתית לאור מטרות שיוגדרו למפעל דמיוני.	סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרק 3, עמ' 46-59. לוק, אדוין. 1986. הצבת מטרות: שיטת הנעה שפועלת. תל אביב. הוצ' צ'ריקובר. פרק 9: הצבת מטרות וטכניקות נוספות להנעה. עמ' 89-111.	מטרות ארגוניות, מטרות רשמיות, מטרות "נגד", מטרות תפעוליות, מה בין מטרה ליעד, תכנית עבודה	התלמידים יכירו את הסיבה לקיומן של מטרות ארגוניות ויתנסו בהפיכת מטרות ליעדים	3	השגת מטרות ארגוניות: הצבת יעדים ומטרות, תכנית עבודה, מדידה ובקרה	
דוח סיור (5%)	סיור לימודי			למידה מהצלחות, יצירת קשר בין אישי כמנוף לשיתוף פעולה עתידי	6	סיור לימודי בירושלים ומפגש עם יזמים צעירים	לקראת יזמות חברתית

ב. פרויקט עמותות – חקר הסביבה הקרובה והכנת התשתית לשנת הלימודים הבאה

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
פערים חברתיים בסביבה הקרובה	פרויקט עמותות	30	התנסות בגוף ראשון בליווי עמותה ולמידה אודותיה תוך יישום הנלמד על ארגונים חברתיים, יוזמות חברתיות ופערים בחברה הישראלית	Shadowing, חשיבה ביקורתית, ניהול תקציבי, מימון, חזון, שינוי חברתי, תכנון מול ביצוע	אתרי האינטרנט על העמותה שנבחרה, כתבות חדשותיות, ראיונות ושיחות עם בעלי עניין, מחקר אקדמיים רלוונטיים, כלל החומר הביבליוגרפי שנלמד במהלך השנה	חקר מקדים, אודות העמותה, מטרותיה, אתגריה, המרחב בו היא פועלת, קשיים ושיתופי פעולה ליווי והתנסות מעשית בארגונים עצמם Shadowing - ראיון עם אנשי מפתח, חקר תקשורתי, למידת עמיתים	תלקיט של כל חלקי הפרויקט (35%)

כיתות יא'

2 יחידות לימוד, סה"כ 165 שעות שנתיות, מתוכם 84 ש"ל עיוניות (51%) ו 81 ש"ל מעשיות (49%).

רציונאל תהליך הלמידה

בכיתה י"א הלמידה תבצע באינטגרציה בין המעשי ללמידה העיונית.

- למידה עיונית כללית, המשך מתן רקע וכלים לקדם יזמות חברתית בישראל ועבודה על פרויקטים צוותיים. כמפורט לעיל במקביל ללמידה העיונית וכחודשיים לתוך השנה תחל התנסות מעשית במרכזה הוצאת פיילוט אל הפועל על פי השלבים הנ"ל
- א - תאור הסוגיה החברתית הדורשת פיתרון.
- ב – הצגת הרעיון הכללי של המיזם החברתי לפתרון הסוגיה החברתית.
- ג – הכנת תוכנית עסקית למיזם הכוללת תוכנית עבודה, תקציב, גיוס מקורות ומשאבים, חלוקת משימות בין אנשי הצוות על פי מועדים ועוד.
- ד – בניית מדדים לבקרה ולפיקוח על התקדמות המיזם. נקודה מהותית מאוד שכן מדידת ההשפעה היא מהותה של עזמות חברתית.
- ה – הצגת שיטות ורעיונות לשיווק ופרסום המיזם כתנאי להגדלת התמיכה בו והגדלת המשאבים.
- ו - הוצאה לפועל של פיילוט
- ז - בניית מודל לוגי ותכנית עבודה מבוססת מסקנות מהפיילוט

תיאור שנת הלימודים הצפויה :

במהלך שנת הלימודים של כיתה יא' יקיימו התלמידים את כל התהליכים שנדרשים להוציא לפועל יזמות חברתית ברת קיימא, המבוססת על תהליכים ארוכי טווח ועל תכנית עסקית מבוססת. לפיכך הנושאים אותם ילמדו התלמידים ושאותם ייפגשו במהלך השנה יהיו כדלקמן:

(בחלוקה בין נושאים משותפים, המיועדים לכלל התלמידים לבין הנושאים הספציפיים, בהתאם ליזמות שנבחרה)

לימודים עיוניים

שעות	למידה מעשית סביב פרויקט הגמר	שעות	נושאים כלליים
7	למידת הנושא של היוזמה	6	חזון ושליחות
3	זיהוי והגדרת צורך או בעיה	8	המגזר השלישי בעולם ובישראל
3	ניתוח מענים- חשיבה יצירתית, מפגש עם פתרונות יצירתיים לבעיות.	3	על ניהול, מנהיגות ואחריות
6	עיצוב לוגו וכתובת פרוספקט	6	על הערכה ומדידה
6	מדידת אימפקט והכנת מודל לוגי לפרוייקטים	6	יסודות בכלכלה: לחשוב עסק
7	בניית תכנית עבודה למיזם: יעדים, דרכי פעולה, משימות, תכנית עבודה ותכנית עסקית	5	לחשוב שיווק: הבנת יסודות השיווק עקרונית לעיצוב לוגו
3	שלבים בהתפתחות קבוצה ותפקידים בתוך הקבוצה	2	I PRO Skills : כישורים לעולם העבודה
7	למידה על עמידה מול קהל, הכנת פרזנטציות וסרטונים	6	כלים להפצת מסרים באינטרנט: שימוש ברשתות חברתיות, נכסים דיגיטליים
84	סה"כ שעות עיוניות		

עשייה מעשית

שעות	נושאים ספציפיים לפי נושא היוזמה	שעות	נושאים כלליים
12	פגישות היכרות וסיוורים להכנת המיזם	9	סיור לימודי לכלל תלמידי המגמה
17	הכנת עזרים למיזם: פלאיירים, פוסטרים, דברי המחשה		
43	הוצאת פיילוט אל הפועל		
81	סה"כ שעות מעשיות		

כיתה י' - פירוט התכנית

נושאים כלליים -

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
חזון ושליחות	מהו חזון	3	התלמידים יכירו את המושגים הקשורים בחזון ויתנסו בניסוח חזון משלהם לכיתה ו/או לבית הספר חיבור לקבוצות לפי חזון משותף	חזון אישי, מתן משמעות, תמונה מיטבית של העתיד	אבני ראשה, יצירת חזון בית ספרי ומימוש: קישור קולינס ופוראס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרק 3 עמ' 51-88 מאמר בנושא חזון אישי: קישור	השיעור יעשה כשיעור מוחות לאחר הצגת השאלה הפתוחה: "מה זה חזון?" האם כל אחד יכול לממש חזון?	מבחן ידע אישי בסוף סימסטר א' (30%)
	מחזון למציאות: מהצבת מטרה למימוש החזון	3	התלמידים יחוו התמודדות עם הקושי במימוש החזון ויכירו עקרונות של נחישות והתמדה לשם מימוש החזון	נחישות והתמדה, התמודדות עם משברים, בחינה מחדש של המציאות, זיהוי הזדמנויות	קולינס ופאורס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרק 5, עמ' 101-129 על תעוזה וקשיים של המייסדים של חברות ענק כמו וולט דיסני, בואינג, סוני. מעגל הזהב של סינק	למידת סיפורם של אלו שהצליחו דרך רגעי המשבר: חוסר הצלחה בהתחלה, והצורך בנחישות והתמדה שהביאה בסופו של דבר להצלחה.	

מבחן ידע אישי בסוף סמסטר א' (30%)	<p>למה צריך מגזר שלישי? האם אפשר לסמוך על ארגונים שחיים מתרומות? ללא הקצבה מהמדינה? שיעור ושיחה על חשיבותו של מגזר שלישי בעולם בכלל ובישראל בפרט</p>	<p>בנימין גדרון, מיכל בר וחגי קץ. 2003. המגזר השלישי בישראל, בין מדינת רווחה לחברה אזרחית. הוצ' הקיבוץ המאוחד. תל אביב. פרק 1, עמ' 18-49, פרק 5 192-172. עותק דיגיטלי של הספר: קישור מאמר: בני גדרון, חקר המגזר השלישי בישראל. קישור כתבה על יד שרה, לרגל טקס 25 שנה להקמתה: קישור כתבה על עלם</p>	<p>מגזר ראשון, שני ושלישי, מדינת רווחה, שירות ציבורי, מתן מענה לפערים, התנדבות, פילנתרופיה, תרומות.</p>	<p>התלמידים יכירו את התפתחות המגזר השלישי בישראל, את היקף התופעה בארץ ואת השפעתו על כל אזרח בישראל, בעיקר אוכלוסיות נזקקות.</p>	4	<p>המגזר השלישי: סקירת התופעה בעולם ובישראל</p>	המגזר השלישי בעולם ובישראל
	<p>בקבוצות: לימוד על שלוש עמותות או יוזמות פורצות דרך ודיון על התרומה שלהם לחברה הישראלית ועל קשיי הקיום שלהם.</p>	<p>היכרות עם עמותות: יד שרה, עלם, לתת, חיבוק ראשון (לאימוץ תינוקות נטושים בבתי חולים) ועוד.</p>	<p>התלמידים יכירו 2-3 עמותות גדולות, דרכן ילמדו על הדרך בה ניתן למלא חלל ולהגשים חזון חברתי של ערבות הדדית.</p>	4	<p>השפעת המגזר השלישי בישראל: סיפורן של עמותות כמו יד שרה, עלם, חיבוק ראשון ועוד</p>		
	<p>מתחילים בסרט על מנהיגות. "אינוויקטוס" על נלסון מנדלה או מפגש עם מנהל של עסק. לאחר מכן שימוש במצגות ובחומרי הלמידה הרבים שיש בנושא זה.</p>	<p>פופר, מיכה. 1993. על מנהלים כמנהיגים. הוצ' רמות. תל אביב. פרקים א'-ג' מיכה פופר ואביהו רונן, 1989. על המנהיגות. הוצאת משרד הביטחון, תל אביב. עמ' 66-13</p>	<p>מנהיגות מתגמלת לעומת מנהיגות מעצבת, הטווח המלא של המנהיגות, כלים להנהגה: הצבת מטרות, רטוריקה, גישה אישית ועוד</p>	<p>התלמידים יכירו מודלים של מנהיגות, אפקטיביות של מנהיג ואת היכולת לרכוש כישורי מנהיגות</p>	3	<p>מנהיגות: סגנונות מנהיגות, איך בארגון ובצוות</p>	
<p>הכנת מודל לוגי כבסיס לתוכנית העבודה של הפרויקטים והגשה. (חלק מה 70%)</p>	<p>שימוש במסמך "החשיבה התוצאתית" ברמת הארגון. נועה שר וטל ארזי, (2016). מאיריס ג'וינס ברוקדייל ומשרד הרווחה.</p>	<p>תפוקות, תשומות ותוצאות. השפעה-אימפקט</p>	<p>התלמידים יכירו כלים בהערכה ומדידה של פרויקטים ובניסוח יעדים מדידים</p>	6	<p>מדידה והערכה</p>	מודל לוגי	

מבחן ידע אישי בסוף סמסטר א' (30%) והכנת בסיס תקציב לפרויקט	לימוד פרונטאלי ומשחקי תפקידים על דילמות כלכליות	מבוא לכלכלה לתיכון, מתוך אתר בנק הפועלים http://money.ort.org.il/?p=1457	משמעות הכסף, הכנסות מול הוצאות, תקציב אישי ומשפחתי, הלוואה וריבית	התלמידים ילמדו ויכירו את יסודות הכלכלה ויתרגלו זאת במשחקי תפקידים	6	לחשוב עסק: יסודות בכלכלה והבנה עסקית	יסודות בכלכלה:
	לימוד תיאורטי של עקרונות בניית תקציב והתנסות תוך שימוש בדוגמאות של תקציבים מארגונים שונים.	מאמר: 10 טעיות שכדאי להימנע מהם בבניית תקציב שנתי: http://www.themarker.com/career/1.589555	סדרי עדיפויות, רווח והפסד, הוצאות מול מאזן שנתי	התלמידים יכירו את עקרונות בניית התקציב ויתנסו בתכנון תקציב	6	מהו תקציב: בניית תקציב תומך פרויקט	לחשוב עסק ובנית תקציב
התנסות בפרסום ושיווק ברחבי בית הספר – תחרות בין הצוותים.	לימוד התחום בעזרת מצגת. יישום צוותי של הלמידה על הפרויקט: תכנון מסע פרסום, שיכלול פוסטרים, לוגו, סיסמאות קליטות או כל כלי שיווקי אחר.	עדנה פישר וחנן לוריא, 1995. "אסטרטגיה שיווקית – מהלכה למעשה". שיווק ועוד. עורכים ירון לונדון ואמנון לבב. הוצ' אחעד בע"מ, תל אביב. עמ' 51-58. מעין גרובר (עורכת) מדריך לאקטיביזם - כלים לשינוי חברתי. 2002. הוצ' שתיל. ירושלים. מתוך המדריך: "המדריך לאקטיביזם".	חוקי השוק, נראות וחשיפה של מוצר, שימוש במסרים עיצוביים ורגשיים להעברה וחזיון המסר	התלמידים יכירו את מושגי היסוד בשיווק ויתנסו בחשיבה שיווקית על הפרויקט הצוותי שלהם	5	לימוד: שיווק ופרסום בעולם המסחרי והחברתי	לחשוב שיווק

	<p>לימוד המיומנויות והתפיסה במצגת. בחינה של המגמה לפי המיומנויות. זיהוי חוזקות של התלמידים לפי המיומנויות השונות. בחירה של כל תלמיד להתנסות שמחזקת מיומנות.</p>	<p>ג'וינט ישראל- מצגת להצגת מודל תפיסתי חדש לכישורים ומיומנויות לעולם העבודה המשתנה. לינק.</p>	<p>I AM, I CAN, I BUILD, I MIX, I NET, I GROW</p>	<p>התלמידים יכירו מיומנויות שונות. התלמידים יבחנו את המגמה כמפתחת את המיומנויות השונות.</p>	2	<p>הכרות עם מיומנויות הנדרשות בעולם העבודה המשתנה.</p>	<p>:I PRO Skills כישורים לעולם העבודה</p>
	<p>לימוד הרשתות הרלוונטיות, עבודת צוות: פתיחת דף מיזם בפייס בוק כתיבת בקשה לתקציב בהד-סטארט</p>	<p>כללי – רשת האינטרנט</p>	<p>רשת חברתית פייסבוק הד-סטארט</p>	<p>התלמידים יכירו את הרשתות החברתיות הרלוונטיות ואת השימוש בהם להפצה וגיוס משאבים</p>	6	<p>שימוש באינטרנט ורשתות חברתיות להפצת מסרים</p>	<p>כלים להפצת מסרים באינטרנט: שימוש ברשתות חברתיות, נכסים דיגיטליים</p>

למידה מעשית סביב פרויקט הגמר

נושא האב	נושא השיעור	שעות	מטרות אופרטיבית	מושגים מרכזיים	ביבליוגרפיה לתלמיד	דרך ההוראה	דרך הערכה ומשקלה
למידת הנושא של היוזמה	רקע כללי על התופעה בעולם	3	התלמידים יכירו לעומק את התופעה הנלמדת בעולם ובישראל	סיעור מוחות, מושגים מתחום הפער החברתי בחברה הישראלית: עוני, ילדים, נוער מנותק, זקנה, בריאות ועוד.	שימוש במקורות מידע עדכניים: פרסומי המכון הישראלי לדמוקרטיה: לינק פרסומי מרכז טאוב: http://taubcenter.org.il/index.php/category/publications/lang/he/ פרסומי מרכז אדווה: http://www.adva.org	לימוד צוותי	הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%) פרק מבוא
	רקע כללי על התופעה בארץ	4					
שלבים בהוצאת פרויקט לפועל	זיהוי והגדרת צורך או בעיה	3	ניתוח מקרים, הכרות עם בעיות ופתרונות יצירתיים. התלמידים יכירו את הכלי לין קאנבס	לין קאנבס מאתר שתיל. לינק	מצגת, התנסות בדפי עבודה	הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	
	ניתוח מענים-חשיבה יצירתית - פתרונות יצירתיים לבעיות.	3	ניתוח מענים כלים בחשיבה יצירתית	ד"ר רוני הורוביץ כלים לחשיבה יצירתית – מתוך כתבה של רקפת תבור. אפוק.	טד- להתרחץ ללא מים	הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	

הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	התלמידים ייחשפו לסדרת תמונות של לוגואים מפורסמים בניסיון לזהות את הערכים שהלוגו מנסה לשדר, ויתכננו ויצירו את הלוגו של המיזם הצוותי	תמונות לוגואים מפורסמים מהאינטרנט: אפל, פומה, מקדונלד, ועוד	לוגו ומותג, פסיכולוגיה שיווקית, צרכנות נבונה	התלמידים יבינו את המשמעות הערכית שעומדת מאחורי לוגואים מפורסמים ויתכננו לוגו למיזם הצוותי	6	עיצוב לוגו וכתובת פרוספקט	עיצוב לוגו וכתובת פרוספקט
הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	מצגת, זום עם אשת מדידה בארגון.	מדידה של תוכניות חברתיות. מכון מילקן לחדשנות. לינק	מודל לוגי, אימפקט	תכנון הערכה לפרויקט למידה מעמיקה תוך התנסות.	6	מדידת אימפקט והכנת מודל לוגי לפרויקטים	מדידה והערכה
הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)	מצגת, זום עם אשת מדידה בארגון.	עבודה על מיזם ספציפי	Reverse Engineering תכנית עבודה חלוקת משימות, "גאנט פעילות"	התלמידים יבינו את המשמעות של בניית תכנית עבודה למיזם ויתנסו בתכנון מפורט של המיזם שלהם	7	בניית תכנית למיזם: יעדים, דרכי פעולה, משימות תכנית עבודה	תכנית עבודה
הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%) הכנת גוף העבודה	חשיבה לאחור: Reverse Engineering) תכנון מיזם לאחור, באופן צוותי, מהתוצאה הסופית לאורך כל תהליך עד השלב בו הם נמצאים, כולל חלוקת משימות בין אנשי הצוות	שלבים בהתפתחות קבוצה ע"פ מקנזי (1990) חלימת הדרקון – תפקידים בעשייה חברתית.	שלבים בהתפתחות קבוצה, תפקידים בקבוצה.	התלמידים יכירו מושגים מעולם הקבוצות, התלמידים ימפו את הקבוצה שהם בתוכה	3	שלבים בהתפתחות קבוצה ותפקידי בתוך הקבוצה	קבוצה וצוות

	משימות חווייתיות בקבוצות שונות.	<p><u>בנית מצגות</u> : הכנת פרזנטציה משכנעת : לינק</p> <p>איך להכין מצגת מנצחת : לינק</p> <p>מצגת מנצחת, ההצגה הטובה בעיר : לינק</p> <p>PowerPoint 2010 : צעד אחר צעד / [הרצליה] : הוד-עמי, 2010</p>	<p>מרכזי לעומת פריפריאלי, הדגשת החשוב לעומת השולי,</p> <p>מתן דגש למסרים : מילוליים ושאינם מילוליים, מסרים כתובים, מסרים רגשיים</p>	<p>התלמידים יכירו את עקרונות ההצגה של נושא במגוון דרכים : רטוריקה ושפת גוף, ומצגת בעזרת מחשב, ויתמשו בכך לצורך הפרזנטציה הצוותית</p>	2	<p>לימוד : רטוריקה : ה פרזנטציה ה בעל פה</p>	<p>לימוד פרזנטציה, הצגת מצגת אמצע וסוף שנה</p>
<p>הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)</p> <p>הכנת פרזנטציות סיום</p>	<p>משחקי תפקידים, התנסות אישית וקבלת משוב מהתלמידים והמורה</p>	<p><u>בנית מצגות</u> : הכנת פרזנטציה משכנעת : לינק</p> <p>איך להכין מצגת מנצחת : לינק</p> <p>מצגת מנצחת, ההצגה הטובה בעיר : לינק</p> <p>PowerPoint 2010 : צעד אחר צעד / [הרצליה] : הוד-עמי, 2010</p>	<p>מרכזי לעומת פריפריאלי, הדגשת החשוב לעומת השולי,</p> <p>מתן דגש למסרים : מילוליים ושאינם מילוליים, מסרים כתובים, מסרים רגשיים</p>	<p>התלמידים יכירו את עקרונות ההצגה של נושא במגוון דרכים : רטוריקה ושפת גוף, ומצגת בעזרת מחשב, ויתמשו בכך לצורך הפרזנטציה הצוותית</p>	2	<p>לימוד : פרזנטציה ה בעזרת מחשב</p>	<p>לימוד פרזנטציה, הצגת מצגת אמצע וסוף שנה</p>
<p>הכנת דו"ח פרויקט צוותי, הגנה אישית בסוף השנה (70%)</p> <p>הכנת פרזנטציות סיום</p>	<p>עבודה אישית עם מורה למחשבים</p> <p>עבודה צוותית, תוך חלוקת משימות בין חברי הצוות</p>	<p><u>בנית מצגות</u> : הכנת פרזנטציה משכנעת : לינק</p> <p>איך להכין מצגת מנצחת : לינק</p> <p>מצגת מנצחת, ההצגה הטובה בעיר : לינק</p> <p>PowerPoint 2010 : צעד אחר צעד / [הרצליה] : הוד-עמי, 2010</p>	<p>מרכזי לעומת פריפריאלי, הדגשת החשוב לעומת השולי,</p> <p>מתן דגש למסרים : מילוליים ושאינם מילוליים, מסרים כתובים, מסרים רגשיים</p>	<p>התלמידים יכירו את עקרונות ההצגה של נושא במגוון דרכים : רטוריקה ושפת גוף, ומצגת בעזרת מחשב, ויתמשו בכך לצורך הפרזנטציה הצוותית</p>	3	<p>מעשי : הכנת מצגת צוותית</p>	<p>לימוד פרזנטציה, הצגת מצגת אמצע וסוף שנה</p>

כיתות יב'

שתי יחידות לימוד לבגרות, סה"כ 180 ש"ל, מתוכן 72 ש"ל עיוניות (33%) ו- 108 ש"ל מעשיות (66%)

רציונאל:

הלמידה בכיתה י"ב מהווה את השיא של התוכנית ומתכללת בתוכה את שלושת מטרות הלמידה על פי תפיסת הלמידה של משרד החינוך: ידע, מיומנויות, ערכים. שנת יב' תתמקד בהתנסות מעשית ולימוד רפלקטיבי אשר יעבור דרך נושאי התיאוריה שנלמדו בכיתות י-יא'. במהלך שנה זו יעמיקו התלמידים את יישום התיאוריות הנלמדות וכן פיתוח מיומנויות מגוונות בהוצאה לפועל את הפרויקט שתכננו שנה קודם. תוצר שנת יא' הינו הגשה של תוכנית פרויקט מנומקת ומפורטת. שנת יב' תפתח בבניית מודל הערכה ומדידה מותאם פרויקט המבוסס על תוכנית העבודה אותו תבנה כל קבוצה. חשוב להדגיש כי ההערכה שתבנה תהווה את הכלי המרכזי בהערכת הפרויקט ברמה הקבוצתית. התלמידים יהיו חשופים מתחילת השנה לדרישה מהם וכן שותפים מלאים לבניית דרישה זו ומדידתה בעיסוק באימפקט של הפרויקט. במהלך השנה התלמידים יגישו דוחות חודשיים אישיים. הדוחות יעסקו בעיבוד רפלקטיבי אישי באופן הבא:

כל חודש נעסוק בנושאי האב שלמדנו במהלך שנות המגמה, נזכר באופנים שונים (מפות חשיבה, הרצאות שהתלמידים יעבירו ועוד) בתאוריות ובידע ולעיתים נעבה את הידע ולאחר מכן נבחן את הפרויקטים שלהם לאור הידע הנלמד. על החוויה שבין התאוריה למעשי ועל חווית רכישת המיומנויות יצטרכו התלמידים לכתוב בדו"ח החודשי.

בסוף השנה יקבעו שני מועדי בחינה: מועד קבוצתי בו מציגים את תוצרי הפרויקט מול פאנל שיפוט ומועד בחינה אישית בו כל תלמיד יענה על שאלות הקשורות לתוצרי הפרויקט וכן חלקים רפלקטיביים אישיים.

נושאי האב אליהם חוזרים ובוחנים את הפרויקט:

- מדידה והערכה- בניית תוכנית הערכה לפרויקט לאור התאוריות
- פערים חברתיים בישראל ובחינת החזון של הפרויקט- חזרה לנושא של פערים חברתיים וחזון ובחינה של הפרויקט לאורם
- עקרונות היזמות – בחינת הפרויקט לאור עקרונות היזמות
- לחשוב שיווק – בחינת אסטרטגיית השיווק לעומת הוצאת לפועל, יש אפשרות לתכנן הערכה לתהליך השיווק.
- מיומנויות – I PRO SKILLS בחינת המיומנויות הנדרשות להם לביצוע הפרויקט
- עבודת צוות ותפקידים בתוך קבוצה- מיפוי ועיסוק בעבודת הצוות ובתפקידים הקבוצתיים שתפסו כל חברי הפרויקט.

13. דרכי הערכה מסכמות

הערכת המורה כהערכה משותפת:

1. הערכת המורה – הערכה מילולית הנתונה כביקורת בונה ויוצרת, ומתייחסת לאופן קליטת התכנים, ולתהליך גיבוש העמדות האוטנטיות הנלווה ללמידה. ההערכה תיעשה בכתב ולאחר מכן תוצג בשיחה פנים אל פנים עם המורה כחלק ממערך ההערכה הכולל.
2. הערכת תלמיד – הערכה אישית של התלמיד את עצמו המתייחסת לאופן קליטת התכנים, ליכולתו לקושרם לחייו, ולתובנות השונות אותן גזר מגופי הידע שרכש. שתי ההערכות יעברו סינתיזה להערכה באמצעות משוב משותף בו ייקחו חלק המורה והתלמיד. ההערכה תהא מוסכמת ותשקף את עמדת השניים. אם תהיינה מחלוקות יוצגו התפישות השונות זו לצד זו.

הערכה מסכמת:

הציון הבית ספרי המסכם יינתן תוך מתן משקל יחסי לציון הניתן לתלמיד בכל שנה. בכיתה י' הוא יוערך על סמך שלל ביצועיו בהיבטים התיאורטיים והעיוניים הקשורים ליזמות חברתית. ציון 1 יח"ל המורכב מציון מחצית א' וב' על שלל המשימות בשנה זו. בכיתה יא' – 2 יח"ל - עיקר ההערכה נשען על ההתנסות המעשית של התלמידים, תכנון המיזם, הוצאת הפיילוט אל הפועל, הסקת המסקנות מהפיילוט וכתובת תכנית עבודה על בסיס התנסות זאת. בכיתה יב' 2 יח"ל - עיקר ההערכה היא על ההוצאה של המיזם אל הפועל אל מול תכנית הערכה והמדידה לפי המפורט מעלה בפרק זה. בכל שנה תתלווה אל העשייה המעשית גם בחינה שתבדוק את המושגים ואת ההיבטים העיוניים של הפעולות המעשיות. ההערכה הסופית היא שילוב של הצלחה בהוצאת מיזם אשר הביא לשינוי קרי בעל אימפקט, רמת ידע והבנת החומר הנלמד המשתקפים בניתוח הערכת ההשפעה של המיזם, על רמת המעורבות והעניין בפרויקט ועל רמת ההשקעה האישית של כל תלמיד בו, זאת על פי הערכת המורה המלווה, בהתאם לשיטת ההערכה שהוצגה בסעיף הקודם.

מקורות כתובים

1. אדן חנה, 2001, להיות אזרחים בישראל : מדינה יהודית דמוקרטית. הוצ' מעלות. פרק ב' : החברה הישראלית : חברה רבת שסעים, עמ' 276-354.
2. אורי, מרי. 1990. התמודדות עם משברים. צ'ריקובר מוציאים לאור. תל אביב.
3. אפרים יער וזאב שביט (עורכים), 2001. מגמות בחברה הישראלית הוצ' האוניברסיטה הפתוחה, תל אביב. כרכים א' וב'.
4. אשכולי חיים, אדי זילצר (עורכים). 1986. כתיבה מנהלית. תל-אביב. האוניברסיטה הפתוחה, תשמ"ה-תשמ"ו.
5. בנימין גדרון, מיכל בר וחגי קץ. 2003. המגזר השלישי בישראל, בין מדינת רווחה לחברה אזרחית. הוצ' הקיבוץ המאוחד. תל אביב.
6. בן חורין, ירדן, 2003. חשיבה המצאתית : תכסיסי חשיבה בפעולה . הוצאת מכון ברנקו וייס לטיפוח החשיבה, ירושלים.
7. גארט, מורגן. 2010. דימויים של ארגון. תרגום : יורם שדה. האוני' הפתוחה, תל אביב.
8. גודמן שירה, ברק מיכל. 2011. אתגר הרווחה במדינה הדמוקרטית : מדיניות חברתית-כלכלית בישראל, הוצאת מט"ח. תל אביב..
9. גרובר, מעין (עורכת). מדריך לאקטיביזם - כלים לשינוי חברתי. 2002. הוצ' שתיל. ירושלים.
10. דיין, יעל. 2002. "המתודולוגיה של מחקר איכותני". המחקר האיכותני בחינוך. עורכים : אהרון שי ויהודה בר שלום. הוצ' מכללת דוד ילין, ירושלים. עמ' 79-98
11. הוד-עמי, 2010. פאוורפוינט 2010 – צעד צעד. הרצליה.
12. הלפמן, יעקב, 1991. חשיבה המצאתית שיטתית . הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, תשנ"א נספח ב' : שיטות ליצירתיות, עמ' 92-102 .
13. הרצל, תיאודור. אלטנוילנד, הוצ' בבל, תל אביב.
14. זכי שפר, גילת כהן. 2007. יזמות עסקית - היבטים תיאורטיים וניהוליים. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, רעננה.
15. לוק, אדוין. 1986. הצבת מטרות : שיטת הנעה שפועלת . הוצ' צ'ריקובר. תל אביב.
16. מומו מהדב. 2008. גיוס משאבים מהקהילה. הוצאת שתי"ל, ירושלים.
17. משעל ניסים. 1997, ואלה שנות, 50 למדינת ישראל. הוצ' משכל. תל אביב.

18. סמואל, יצחק. 1991. ארגונים, מאפיינים, מבנים, תהליכים. הוצ' אנו' חיפה. פרקים 1,2 ו-8.
19. פישר עדנה וחנן לוריא, 1995. "אסטרטגיה שיווקית – מהלכה למעשה". שיווק ועוד. עורכים ירון לונדון ואמנון לבב. הוצ' אחעד בע"מ, תל אביב. עמ' 51-58.
20. פופר, מיכה. 1993. על מנהלים כמנהיגים. הוצ' רמות. תל אביב.
21. פופר מיכה ואביהו רונן, 1989. על המנהיגות. הוצאת משרד הביטחון, תל אביב.
22. פיטרס ווטרמן, 1996. כיצד להצטיין בניהול. עתרת הוצאה לאור, הרצליה.
23. צחור זאב, 2002 "יחסי מרכז-פריפריה", בתוך "ישראל - האדם והמרחב: נושאים נבחרים בגיאוגרפיה", הוצאת מט"ח. תל אביב.
24. קולינס ופאוורס, 1997. לנצח נבנו: 18 חברות מופת. פקר הוצאה לאור, תל אביב. פרקים 4,5, עמ' 92-129 ופרק 7 עמ' 158-189.
25. שגב, מאירה. 2010. הפיתוח והתכנון המרחבי. ספר לימוד בגיאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצאת משרד החינוך והתרבות, המזכירות הפדגוגית, ירושלים.
26. שטרייכמן, ננסי ואחרים. 2011. חשיבה אסטרטגית לקידום שינוי חברתי. הוצ' שתיל. ירושלים.
27. שילוני, איריס, 2013. אדם וסביבה בעידן הגלובלי: גאוגרפיה ופיתוח הסביבה. הוצ' מט"ח, תל אביב. יחידה 1-2.

מצגת אי שוויון בבריאות בישראל:

http://www.ima.org.il/Ima/FormStorage/Type1/epstein_report.pdf

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "השכלה גבוהה יותר, פערי תעסוקה נמוכים יותר"

[/http://taubcenter.org.il/index.php/publications/e-bulletin/higher-education/lang/he](http://taubcenter.org.il/index.php/publications/e-bulletin/higher-education/lang/he)

מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל, 2011: "דפוסי התעסוקה משתנים מדור לדור ותלויים במגדר ובהשכלה"

<http://www.hesegim-program.org.il/?CategoryID=313&ArticleID=647>

וכן מאמר מתורגם לעברית של OECD:

http://www.hesegim-program.org.il/_Uploads/dbsAttachedFiles/hashvati_0512.pdf

מרכז אדווה: הערות על תקציב המדינה 2013-2014

<http://www.adva.org/default.asp?pageid=1001&itmid=749>

מצגת: "אי שוויון מרחבי בתוך מדינות"

<http://geo-ofakim.cet.ac.il/ShowItem.aspx?ItemID=81bd7396-598d-483b-ae8a-2be53aff5720&lang=HEB>

שימוש בכתבות עיתונאיות על יזמים. למשל כתבות על דב מורן:

<http://www.globes.co.il/news/article.aspx?did=1000788587>

ראה גם מנוע ההשוואה של המכון הישראלי לדמוקרטיה "מבט עולמי משווה":

<http://www.idi.org.il/%D7%9E%D7%99%D7%93%D7%A2-D7%95%D7%9B%D7>

כתבות מעיתונים:

[-http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L](http://www.ynet.co.il/articles/0,7340,L)

אבני ראשה, "יצירת חזון בית ספרי ומימושו":

<http://www.avneyrosha.org.il/resourcecenter/resourcesdocs/%D7%99%>

מאמר בנושא חזון אישי:

<http://www.mygoalsaver.co.il/article.asp?a=18&p=6&m=sm>

על ספרו של הרצל, אלטנוילנד, הוצאת מט"ח:

<http://lib.future.cet.ac.il/pages/item.asp?item=17063>

מצגת על בן גוריון, המכון למורשת בן גוריון:

[/http://www.bgh.org.il/info/develop/biography](http://www.bgh.org.il/info/develop/biography)

על מגילת העצמאות. פרק מהספר "להיות אזרחים בישראל", הוצ' משרד החינוך:

<http://cms.education.gov.il/NR/rdonlyres/D61CC930-C48B-440B-BA57-0BBE5B01CBE3/158126/atzmaut.pdf>

עותק דיגיטלי של הספר "חקר המגזר השלישי בישראל":

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96525742#1.0.5.fitwidth>

מאמר: בני גדרון, "חקר המגזר השלישי בישראל".

<http://www.bgu.ac.il/~gidron/publication/pub11.pdf>

כתבה על יד שרה, לרגל טקס 25 שנה להקמתה:

[/http://yafanakar1.wordpress.com/2010/04/12/62](http://yafanakar1.wordpress.com/2010/04/12/62)

כתבה על עלם:

<http://www.elem.org.il> /רוצה-להתנדב

כתבה על "חיבוק ראשון"
<http://www.tinokot.org.il/heb/About/Who%20we%20are>

סרטים ותכניות טלוויזיה

1. "השד העדתי", פרק מספר 3, בו מראיין אמנון לוי נערים על הסיכוי שלהם להצליח בחיים.
2. "עוברים להודו", סרט על מעבר מנהל חברה אמריקאית להודו.
15. "אינוויקטוס", סרט על מנהיגותו של נלסון מנדלה בניסיון שלו להפוך למנהיג דרום אפריקה לאחר האפרטהייד.

סרטים נוספים המותאמים לתכנית

1. חמוצים, דלית קימור ישראל, 2006
סיפורן של שמונה אלמנות ערביות ישראליות, מוסלמיות דתיות, נטולות השכלה והכשרה, אשר יום אחד החליטו לשנות את גורלן וליצור "סטרט אפ" - בתחום בו הן בקיאות - חמוצים.
2. ארין ברקוביץ, סטיבן שפילברג, ארה"ב, 2001
מאבקה המשפטי של ארין ברקוביץ' נגד תאגיד האנרגיה "PG&E".
3. פאץ' אדאמס, טום שאדיאק, 1998
סרט ביוגרפיה של פאץ' אדאמס, ממייסדי הליצנות הרפואית.
4. כשהנערים שרים, כריסטוף בארטייה, צרפת, 2004,
מורה חדש, תמים ואנושי מצליח לשנות את הרגלי הלמידה ואת גישת התלמידים לחיים באמצעות מקהלת בנים שהוא מקים.
5. כוחו של אחד, ג'ון ג'יי. אווילדסון, 1992
נער הגדל בדרום אפריקה השסועה בזמן התפתחות משטר האפרטהייד, מוצא את עצמו כמתווך בין הגזעים והשבטים השונים והופך למוביל לליכוד השבטים השונים למען יצירת חברה שוויונית והוגנת.
6. אל ג'יסר, אבתסאם מראענה, ישראל, 2005
על המאבק העיקש של קבוצת נשים צעירות ורווקות, המנסות להוביל את הכפר ג'יסר א-זרקא למקום טוב יותר.
7. מלאכיות מברזל, קטיה פון גרניה, 2004
על המאבק למען הפמיניזם.
8. מבעד ללוח, ג'ף בלקנר, 2011
סיפורה של סטייסי בס, מורה לתלמידים מחוסרי בית המתגברת ועל דעות קדומות ועושה שינויי בחייהם.

9. תעביר את זה הלאה, בימוי מימי לידר, אוקטובר 2000

10. לחם, רם לוי, ישראל 1986 - פ

11. רדיו, מייקל טולין, ארה"ב 2003

12. לזכור את הטיטנים, בועז יכין, ארה"ב 2000

13. בית שאן, רינו צרור ודורון צברי, 1996

14. צבים יכולים לעוף, באהמאן גובאדי, איראן, 2004

תערוכות – הזמנה לשקט, דיאלוג בחשיכה, דיאלוג עם הזמן.